Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 7 АПРЕЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 46 (6764). ◆ Мах 3 кап.

16 апреле — Коммунистически субботник

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ — 1280 СОМ

Лакха овсарле йолаш болх бе ляьрзlад Вознесенскерча «Кавказ» совхоза къахьегамхоша укх шера 16-ча апреле ленински субботнике. Берригаш а аьнь бlаь сагlа сег хургва цига дехье воаца. Цар болх бергбола моттигаш белгальяьай субботнике кийчо яра вlашагlъелленча штабо. Хьай баш лелодача шоай болх беш хургва 150 сег. Бlаьстан куьтураш дlаа кхаш кийчдеш, уж дlаювш, гlере пхьтта дlадаьккха комсаш хьегучайоахаш, шпалера тоаеш, комсий кхашка кхыдола бехташ чакхдоахеш хургба дукхагlбола боалхлойи гlулактера нах.

Субботник долча дийнахьа тьнмар кхо ца деш болх бе а цхьайттлагlча пятилетка чоте 1280 сом дlаделв а ляьрзlа бе «Кавказ» совхозе кхыши хьакьаши лелодархи.

ОВСАРЛЕ ЛАКХА ЙОЛАШ

— Укх шера 16 апреле хургдолче Коммунистически субботнике мцита кийчо яь ваш — аьнна газетни корреспондента дехьа таттара жоп а луш Грознерча художественни промыслай производственни объединене профсоюзни комитета председателе Клименко Галина Дмитриевнас аьлар:

— Субботнике къахьега гlа объединенера арааргва 775 сег. Цар мелдергдола белхаш кlзнале, белгалдьтад оаза. Шоай массеярча балха моттигашка къахьегаш 653 сег хургва. Цар арахецаргья 37 эзар сома мехка продукци.

Ков-карта ностам беш хургва 122 сег. Субботнике дьыкхача ахчат 3 эзар сом пятилетке фонде дlачулургда.

РСДРП ШОЛЛАГIЧА СЪЕЗДА 80 ШУ ДАЛАРАХ БОЛА

КПСС ЦК СОЦАМ

80 шу хьалха — 1903 шера 30 июле хьойхиллар болшевистски парти вlашагlъелла йола РСДРП шоллагlа съезд. Съездо чакхъьяккхар Владимир Ильич Ленина оттаьъча идейни, политически, организационни принципаш тlа Росси революционни марксистски организацеш вlашагlтохара процесс. Исторически арене яьлар кердаче тайпара парти — болхлой класса парти. Iилма коммунизма парти, социалистически революцеи коммунизм хьалъяреи парти.

Ленински парти вlашагlйоллар общество дегlаярал хьахиланза дерг а доацаш хьахиннар дар, цох хилар российски дуней халкъашта юкъерчеи пролетариата кортамукъале бахьан лоаттабеча къовсаме голь тохаш йола моттиг. XIX-и XX-и бlаьшеренешка капитализм тlаккхаьчар еррига социально-экономически вlашдухьаленаш геттар чlоагlа къраьлча империалистически хан-юкъа. Уж вlашдухьаленаш Iалаьмате чlоагlа гучаьълар царизма политически, духовни, къамал Iазап лоаттадаро уж кlоаргъьъча Росcе. Укхаза хьакхьачар дуней революционни буззама центр. Буржуазно-помещикий стройна духьала къовсам лоаттабара гlеттар болхлой класс. Къахьегача йаьрхой выступленеш чlоагlагlа йора. Мехка дlайодаш яр марксизм дlайоврикалра интенсивни процесс. Цига лоархlаме моттиг дlалоацар «Къахьегам мукъабаккхара» группо. Болхлой болами Iилма коммунизми вlашагlтохара декхараша объективно дlадехар пролетарски революционни парти хулта.

Парте хьакхоллар дlакъоастаде йиш йолаш дац В. И. Ленина — гениальни мыслитела, К. Марксеи Ф. Энгельсеи сийлахь-доккхача гlулакка тlехьа лаьттачеи из дlаходихьачуни Iалаьмате боккхача теоретически практически балхах. Цо цар хьехам дlахо дегlабоалабир империализман пролетарски революцейн заман къалашца тарбеш, цо вывод йир социализм хьалхагlа цхьан, къаьстта хьайиццача мехка котъяла йиш хилара, революционни опыт вlашагlтохара а массе и оагlорахьара цунна анализ яра а ларда тlа жопаш делар болхлой класса кортамукъален болама овлангарча хаттараша. Оппортунизман реформизман чlоагlа еш йола дуьхьале эша а еш, В. И. Ленина Iилма ларда тlа бакъдир бокъонца йола революционни парти хиланза ертйоацилга, из вlашагlйоллара тlехьарча къовсама керте эттар.

В. И. Ленина 1895 шера вlашагlъеллача «Болхлой класс кортамукъалккхара къовсам лоаттабеча союзах» хилар из тайпа парти дlайолаю юхьиг. 1898 шера хиннача РСДРП I съездо дlакхайкадир парти хьаккхеллалга, бакъда цунна магазар из цаl йола централизованни организаци санна хьаккхолла. Из декхар кхоачашдир ленински «Искрас» кийчъяьча шоллагlа съездо. «Большевизм, — белгалдаьд В. И. Ленина, — йолаш я политически уйлан течени а политически парти а санна 1903 шера дехьа» (Соч. бизза гул. т. 41, оагl. 6).

Большевистски парти принципиально къоастадуш яр революционни болх бе цамогаш хиннача II Интернационала партех. Кердача тайпарча партех, из хьахилча дена цох даьхка а дlахо йодача хана нтьалда доахаш вlендаь а, доахка керттера гlулаккхаши башхалонаши сенах латт аьлча, уж латт:

хьалхле лелаю марксистско-ленински хьехамах, из творчески дегlаккхуьл, Iалашъю революционни теореи революционни практикам цхьоагlо;

болхлой класса коллективни политически баьчча я, из вlашагlтохара лакхехьара форма, берригача къахьегамхой авангард я; нахацара цун айхха бола бувзам — кхоачалургбоаца цун низ бухбула хьаст;

ший болх дlахьу демократически централизма ларда тlа, нlаьъ ца луш чlоагlъю ший мугlарий идейни организационни цхьоагlо, саккхетаме дисциплина, парте члений хьинар дегlадоаладу;

машар бац моллагlча тайпара а франционности группашнец хиларца, ревизионизм, оппортунизм, догматизм гучаювлийтарца;

критически анализ ю ший революционни хувцамаш деча балха, ший политика, дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламо Iоаяь опыт Iомаю, цун мах бу, пайда эц;

лерригlа чакхйоах пролетарски интернационализма принципаш.

Марксизма-ленинизм хьехамо кийчъаь большевикий парти керте эттар российски кхаь революце пролетариатон цун союзникашеи лоаттабьча кортамукъален къовсама. Хlаьта къахьегlаьр котало яьккхача Октябрьга а битар. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце адамлен исторически кхелашка овлангара тола техар, кердь зама — капитализмагара социализмага довлара зама хьейиллар.

Социалистически революци котъяьлча партена хьалхашна эттар дуней тlа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхе пролетариата диктатура паччахьалкхе хьарен ларарен декхараш. Чурча контрреволюцеи дунен халкъашта юкъерча империализман вlашагlтеха низаш докадича, гражданский тlом котало в йоаккхаш чакхбаьккхача, коммунистически парте кулгалдеча советски наха Iалаьмате боккха болх болбир социализм хьальара ленински плая кхоачашеш. Йоахам бехача, капиталистически державаша экономически политически блокада яьча хьалашка Советий Мехка къахьегамхоша овлангара хувцамаш дир: социалистически индустриализаци, юрта боахама коллективизаци, культурни революци. Пролетарски интернационализм котъялар хилар Советски Социалистически Республикай Союз хьакр, мехка дерригача къамийи народностийи экономикеи культуреи массе в оагlорахьара айялар.

Партен халкъон революционни хувцамаш деш балхаш дарах СССР-е хьалйир социализм. Кердача строе адамлен историе чухь эггара хьалха чlоагlйир производства средствашта йола общественни доалахье, дlаьккхар классови къамани антагонизмаш, эксплуатации бе болх цахилари, бокъонца йола кортамукъале ера, къахьегамхошта гlулакх де дlаоттадир материальни духовни культурана карагlдьинарап. Капитализмагара социализмага довлара хан-юкъ чакхъяьлча, вахара социалистически лард чlоагlъелча мехка хьахилар цхьатарра бокъо йола, коллективизма, новкъосташха вlаши гlо дара отношенеш, чlоагlъелар халкъа морально-политически цхьоагlо, марксизмах-ленинизмах хилар советски общество доале латта идеологи.

Сийлахь-боккхача Даймехка тlема бирсача шерашка парти дlаоттар немецко-фашистски мохи дlалувцараште духьала къовсам лоаттабара дерригача халкъа дог ураоттадьри вlашlтlехьдаьккхари хиина. Цо кулгал а деш советски наха дерригдунен-исторически котало яьккхар, фашисташа лоалла оттабара кхерама кlалхара даьхар дунен тlара халкъаш. Тlом дlабьяначул тlехьагlа мехко лоаццача хана ерзайир тlемо яь хала човнаш, экономикай культурай даьхье керда баьзаь-лика толамаш даьхар.

Коммунистически парте кулгал а деш советски халкъо хlама хьанхоллаш баьча балха керттера итог — СССР-е дегlаена социализм хьалъяр. Вай мохк коммунистически формаци дlаоттара законагlа хила йоагlа а исторически йlаьха хургйоха а из хан-юкъ, дlайолалуча латташ ба. Хlанзарча хьалашка партен халкъон беча балха керттера чулоацам ба дегlаена социализм эргайоахаш тоалр, из дарга хьежжа тlатlа коммунизмага довлаш дlагlоргда. Цо лерхlар — хlама хьанхолла низаш дlахо айдар, коллективистски общественни отношенеш, советски паччахьалкхеи демократии, социалистически сакхетам, Iилма, культура дегlайоалаяри чlоагlъяри. Парте хьалхадоах вай общество реальни динамике бlаргаго езалга, цунна карагlдаьннарийи проблемайи, цуи торонийи хьаштийи нийса мах бе безалга.

КПСС XXVI съездо оттадир цхьайттлагlча пятилеткана бlарча 80-ча шераштеи доли декхараш. Парте терима юкъмоттиге — общественни производства эффективность айяра, цунна интенсификаци яра никъ чакхбаккхар. Къаьстта лоархlаме да Iилма-технически прогресса темпаш сихъяр, кулгкара ду балхаш кlеззигдар, ресурсай дерригача тайпай кхом бари царех дикагlа пайда эцалга, калалоненеца хьалур дукхагlа хулийтилга.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш, Кхачан программа хьаел парте хlамзарча аграрни политика керда хан-юкъ. Чакхдоаккхаш да халкъа боахама дерригa доакъош юртбоахама производство дlахо айяра, агропромышленни комплекс дегlайоалаяра, мохк хаддаза кхачан продукташца Iалашбара проблемаш къоастаяро чlоагlагlа тlадераделга.

Карагlдаьннарий бе боагlа мах а беш, партена бlаргагу халкъа боахам дегlабоалабечара кхоачамбоашараш, къахьегамхой оарцагlбоех уж дlадалара. КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова къамаьл деш кlоаргга анализ яьй экономика малагlча хьал тlа я, гучаьлхай резерваш, хьаэтта проблемаш къоастаяра никъаш белгалдаьд. Белгалдаьккхад В. И. Ленина мааллара, бухсоццаш керда общество котъялара эггара лоархlаме, эггара керттера дар къахьегама овсарле дегlаяр Iалаьмате боккха лоархlам болаш долга. Эггара дукхагlа уйла тlаухийт индустри, къаьстта цун бьзови отраслеш — доагора-энергетически комплекс, машинаькъа транспорт, Iаьржа металлурги, капитально гlишлоягьяр дlахо дегlадоаладара. Декхар оттадаьд биха нах промышленни кхачани товарашца биззагlа Iалашбе. Экономикица доал дара еррига сфера — доал дар, планирование яр, боахама механизм эргайоахаш товяра болх сихбе беэш ба.

Социалистически производства эггара тlехьа де лерхlар — халкъа вахара хьала боарам хаддаза айбелга, сагl масcе а оагlорахьара дегlабоагlаргвола хьалаш хьакхоллар. Советски сагl хьал-торон йоакхо яр хила а хинаб ба а ба вай парте керттера никъ. КПСС дlахьу материальни моральни стимулировани елга хиддаза эргадоахаш тоадара никъ, рунгъа дlа-юкa декъачa социалистически принципаш лерригlа дlачlоагlдайт, хьалхадоах баьча балхах луш дола алапи къахьегама овсарле цул сихагlа дегlаахара ларда тlа мара айдала йиш йоацилга. Принципиальни лоархlам бу балхах дог ца эхаш хилара, тунеядства, къа а ца хьегаш ахча дахара, вай стройна гоама долча кхьача гlулаккашта дуьхьала лоаттабеча къовсама. Парте белгалду къахьегамя цох хьахинари мара хила йиш яц хlаре сага хьал-торон хьаст.

Парте оттадаь декхараш кхоачашдаро дlадех къахьегамхой — болхлочунгара министрга кхоачаш — дlаеннача участках бола бехктокхам айбелга, халкъа боахама дерригача доакъошка порядоки организованности хулийтилга, плановн, къахьегама, паччахьалкхен дисциплина чlоагlъелга. Гlулакха хьаштаца хьалхадоах къахьегам вlашlтlехьбеккхара а цох мах балара а прогрессивни формаш юкъейоалаянза эргйоацилга, дикагlйола опыт шерре йоаржаелга, социалистически яхьа действенность айелга.

Еррига классаш а социальни группаш а гартакхара объективни процесс и мехка чакхйоалаш. Партен паччахьалкхенон гlо ду социальни цхьан тайпара хилийтара, городан юртан, хьакъална болх бечареи физически къахьегачареи юкъе хlама а дикка йоккхий йола бацхалонаш дlахо а дlалхара тlаберзабь лерригlа никъ чакхбоахаш. Вай общество дегlайоалаяра опыта мах а беш, обществ классаш йоаца структура хьахулга дегlаелача социализма исторически гома чу керттерча а дукхагlча а даьхье хургхилара йола Iилман ларда тlа вlаштlехьаьяккхила вывод яьй КПСС-о.

Ленина парте де а доагlаш доккхал ду къаман юкъмоттиге даьхье карагlдьинарех. Эксплуататорски строя дитача бесса йола къаман доп бокъонца а ихь дагадала ца дезаш а къоастадаь. Историе чухь эггара хьалха мохк дукхача къамех латтийо хиларах низ духбула а тоалу а хьаст хиннаб, цун мелха духьювле хьаст а ца хулаш. Общество социальни а интернациональни а геттара чlоагlа цхьоагlо йолаш хилара хьатойт советски халкъ яха мехха керда исторически общность хьахиларо а дегlаахаро а. Халкъий-векарий дохаргдоаци кхотадалар къаьгга хьахьенхар ССР Союз хьаь 60 шу дизар ледаро.

Вай яр сеина йола дукхача къамех латта йоккха паччахьалкхе дегlаахаро, цунна цхьана хьохулийт чlоагlа тlерам тlабехийта эшаш йола керда проблемаш а проблемаш а. КПСС-о лерригlа Iалашду цаl йолча юкъарсоюзни халхьбоахаме комплекса гома чу хlамаш хьакхолла низаш дlаниеделга эргадоахаш тоаделга, йоахо ю болхлой класса къамаи отрядаш дегlахувлара, партийни а паччахьалкхен а организаци дерригача къамий къахьегамхой боагlача бесса хилийтара, советски наха халкъий дотагlлени вошален уйлашон, цаl йола шоай советски Даьхе дукха езаш кхетам балара.

Вай обществана прогресс яра лоархlаме хlама да социалистически демократи лерригlа шерра йоаржаяр. Пролетариата диктатура паччахьалкхенах халкъа юкъара социалистически паччахьалкхе хьахиларах, социализма политически система а Iаьдал халкъега хилар а дегlадоаладеча геттара боккха лоархlам бола гlулакх хилар. СССР кердача Конституце советски демократи кlоаргъяра, цун формаши методаши йlаьхегlа хилийтара законодательни ларда еллар. Паччахьалкхеяа общественни гlулакхашта доал деча дукхха нах юкъебзара, халкъа боахами а социальни а декхараш кхоачашдеча халкъа депутатий Советий, профсоюзий, комсомола, кхыча общественни организацей, къахьегама коллективай хьинар айдара тlаберзабаь болх бу парте. Законаш а правопорядок а чlоагlъяра де дезар ду.

Парте телача лостамо беркате влияни ю советски общества духовни вахара. Берригача кагирхошка юкъера дешар дешийтилга чакхдаьинад, лакхера юкъерча лаьрхlача, профессионально-технически дешара цаl йола система вlашагlъеллай, хlаьта ю керттерча даьхье специалистий а болхлой а квалифицирования кадрашца Iалашбу халкъа боахам. Вай заман белгало сенах латт аьлча, из латт Iилмах котlоргтилга ярах, производствацара цун бувзамаш чlоагlдарах. Iалмах юкъарчал доацаш хlама хьанхолла низ барах.

Парте йоахо ю социалистически культура дегlайоалара, партийноста а халкъала а уйла йоалла лакха художественни произведенеш хьакхоллара литература а искусства а деятелаш тlаберзаьду. Дукхха нах культура хьанхоллача хьинаре юкъеувз но, наьха говза а талант а хьагучалкхара гlо ду.

Социалистически вахара хьисапа материальни духовни зардаш чlоагl а еш, КПСС-о тlагlертта кхоачашду общества члений марксистско-ленински мировоззрени хилийтара, уж коммунизма идеалашта мутlахьа болаш, мехка дай хилара уйла йолаш, политически а правственни а культура йолаш, буржуазни идеологеи морали машар хургбоацаш кхетам балар. Политико-кхетам балара балха идейно-теоретически а организационни а боарам лакхбаре, вахарцара цун бувзам чlоагlбера де доагlар ду. Дог тешадеш вайна карагlдаьннараш дlагойтарах, кердача проблемашта цlенхашта анализ ярах, уйла а доаш а наьха дегашка дуъаргдолаш хиларах гу партена массаца а бакъдар дуццашца реалистичным, наьха теркам тlаозаши цар кхетаеши, долче, кхы а бераматегlа хила езаш йола пропаганда эргайоаккхаш тоаярга бола никъ.

Вай хакъо шийна карагlдаьнна дерригда хlамаш дуввзь а доагlаш дуъа КПСС-о — советски общества кулгалдечен достам теда чен низа, цун политически система тlум йолчо чакхахача гlулакхашна. Революционерий-марксистий йоккха йоацача организаци хиннача нох деткъа шера хьахиннай хlаьз 18 миллионаш сагlа коммунист чувоагlа низа бола кхотаенна парти. Дегlаенача социализма хьалашка, дерригача хьалхе парте а хина. КПСС-о йоаца ший классови саьал, хlаьта ший мелlанга диллача болхлой класса парти йолаш юса а юс. Советски общества вахаре Коммунистически парте лоархlам тlа-тlа лаккху.

Парте тlера ца йолаш чакхйоакх демократически централизма принцип, цо тийши вахара ленински нормаш. Цар ларда тlа цо тlатlертта къестаду ший низала состав тоаяра, партийни мугlараш кхотадара, юкхьанцарча организацей денал айдара къахьегама коллективашка цар ю влияни чlоагlъяра дезаш.

Кадрашца болх беча хана парте гlерт партийни, паччахьалкхен, боахама, культурно-кхетам балара балха тlа политически сакхетам бола а лакха нравственни а хlамах кхетеш бола а хьинар дола а гlулакх вlаштlехьдаккха хоьш а кердачуна тlаккхуьш а бола нах хилийта. Принципиальность а доагlар хьадехар а чlоагlдарах, критика а самокритика а дегlайоаладарах, тlахьонам лоаттабара а тlадилдар кхоачашдарга хьажара а система эргайоахаш тоадарах партена гу кхоачамбоалараш гучадахареи дlададахареи, партийни а паччахьалкхен а аппарата еррига леньшшка организованности дисциплинеи чlоагlъяра тешаме средство.

КПСС-о боккха лоархlам бу балха ленински стиль массашка дlаоттаяра — еррига общественни процессаш Iилман никъ лелабелга, нахах даим котlорто елга, гlулакхах чlоагlа кхетилга, из хоадам болаш леладелга, доагlар хьадехилга, цхьана тайпарча формализмана, бюрократизмана, парадностана машар ца хилар Iилмаца леладелга Iалашъе творчески стиль. Парте белгалдаьккх доккхий хабараш а из дунаш, балха тlадерзар — из да тахан эшар.

Советски общество меттта йоаккхаргп ца хилара, социалистически Даьхе дlахо а тоаяргхилара хьаст хила а хиннаб, хlанз болаш а ба партен халкъеи йохаргйоаца цхьоагlо. Коммунисташа шоай авангардни лоархlам лерригlа а беззагlа а кхоачаш ме бу, парте нахацара бувзам чlоагlагlа а беркатегlа а хул. РСДРП II-ча съезде В. И. Ленина тlахьехар «парте члена цlи а лоархlам а лакхагlа, лакхагlа, кхы а лакхагlа» (Соч. бизза гул. т. 7, оагl. 391) айбара. Цу васкета парти тахан а тешаме я.

КПСС-о йоахо ю хlара коммунист шин сийлахьа идеалаш котъпхара тlехьа ше ца къовеш хилийтаре. марксизма-ленинизма идеяш, парте политика кхетаеш а вахаре чакхйоахаш а хилийтара. Парте мугlарашка хиларо цхьанкха привилеги лац, долче, цо дlадех мехка мел дегуи, социализм хьаъяре а общественни прогресса а хьалхара коммунистий бехктокхам кхы а айбелга.

Коммунистически парте низ сенах латт аьлча, из латт цо ший берриги болх, ший хlара гlа даим бахаргболча Маркса, Энгельса, Ленина хьехамна нийсбеш хиларах. Хlаьта цо яра нийса йоп лац общественни дегlаахара чоалхаштегlча хаттараша, дуне довзара а эргадаккхара а корта бола метод йолаш бус из. Социальни опыт а хьахулаш йола проблемаш а кхетаярах, цуи кlийлен тlарча принципашта тешаме а долаш марксизм-ленинизм творчески дегlаккхуварах парте лерхl лоархlаме а даим актуальни а дола декхар.

Ше хьахилча дена Советски Союза Коммунистически парте даим хьалхе лелаю пролетарски, социалистически интернационализма принципаша. Цун дерригa историе — вlаши къоаста ца деш къамаи дар а интернациональни дар а тардара дола къаьгга масал.

Хlанзарча хьалашка КПСС-о лерригlа чакхдоах шин даьхах латта цхьа интернациональни декхар: ший мехка толаме хьалъю керда общество, цунца цхьана дунен кортамукъален болама хьинаре воздействи а еш. Хlаьта иштта новкъостал ду хьалоац вай заман революционни прогрессивни боламаш.

Общественни прогресс яра керттера фактор а хинна дlаэттай дунен социализма система. Дунен халкъашта юкъерча отношеней керда тайпа долча социалистически паччахьалкхений содружество хьахиннай социалистически интернационализма принцип — идейни цхьоагlо хилара, юкъара декхараш хилара, хlара мехка хьашташ, белгалонаши традицеши лоархlа а лоархlаш, новкъосташха дlа-юха гlо дара — ларда тlа. Социализма мехкий низи социальни прогресси чlоагlъяра тlаберзабь ба Вlаши Экономически гlо дара йолча Совета болх, социалистически экономически интеграце комплексни программаш чакхъяхар. Социалистически содружество тешаме лораеш я Варшавски Договора Организаци. Вежарашка йолча мехкашца доттагlал, дlа-юха гlулакхаш леладара дешаш чlоагlделга дунен халкъашта юкъерча политике даим ший къаьстта хьалхарча моттиге лоаттадеш хинна а хиннай, йолаш а я КПСС-ен Советски паччахьалкхен.

Коммунистически болхлойи партеша кулгал лоаттадеш долча социалистически мехкий халкъаша социализм хьалъеча доккхий толамаш даьхад. Цунца цхьана, керда строй эргайоаккхаш тоелга чоалхане процесс я. Хlаьта дунен халкъашта юкъе эттача халача хьалашка чакхъюкlаш а я из.

Империализма социалистически мехкашта халланза низа-Iоткъам бу, царна духьала деш бола подрывни болх чlоагlбу, ерийа аьлдитийи чlоагlа кампанеш вlаштlехьйоах. Цу хьалашка политике дуьлийтача гlалатех, цхьа бахьан а парте кулгалду лоархlам мелбарах, идеологически балха тlа хулийтача кхоачамбоацарех социализма позицеш мелъяр духьа пайда эца тарлу классови моастагlчо. Марксизма-ленинизма принципашта тешаме хилар, керда общество хьалъяра юкъара закономерносташ цу мехка белгалонаши нийса терналъяр, марксизма-ленинизма партеш айхха наха ювзаенна хилар — социалистически кхолам бара декхараш толаме чакхдахара хьланза дергдоаца хьал.

КПСС-ей Советски паччахьалкхенон колониализм дlаяккхар духьа тlагlертта къовсам лоаттабаро, къаман-кортамукъален болама гlон новкъостали даро колониальни система дlаяккхара гlо дир. Вай парте хьинаре хьалдоац политически, экономически шоай лоlамагlа хилар духьа мукъадьинача халкъашта лоаттабу къовсам. Социалистически ориентаце мехкашца лоаттаду тайп-тайпара оагlонаш йола бувзамаш дегlадоаладара къаьстта терхам тlа а ухийташ. КПСС-о лакха мах бу союзехи блокехи дlа ца кхийттача мехкий Болама. Из империализмана духьалберзабь хилара, цо колониализмана агрессенеи тlема цкераман духьала дунен халкъашта юкъе вlаши нийсхо йолаш экономически отношенеш хилийтар духьа къовсам лоаттабеш хилара.

Революционни къовсам, берригa демократически империализмана духьалареи болам дlахьалхашкахьа кхула керттера низ ба дунен болхлой класс. Вай парте, хьалдоац социалистически доацаа мехкий болхлой классо шой саготагlа дола хьаштаи духьа, монополеш массанхьа доал де гlертара духьала, демократи социальни прогресси бахьан лоаттабу къовсам. КПСС-о лерригlа никъ чакхбоах машари общественни прогресси чlоагlъяр духьа марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тlа дунен коммунистически болама йоашшеи чlоагlъяр, из кхотабар духьа.

Парте чlоагlгlа ютатох идейни моастагlий, цар революциолча социализмана ду тlагlортамаш. КПСС марксизма-ленинизма кхыча парте тешша цхьана, хьинаре къовсам лоаттабеш хинна а хиннай, хlаьта дlахо йолача хана хургйолаш а я болхлой класса хьаштаи, къахьегамхой Iаьдал духьа, социализм хьалъяра тlехьа коммунистически партеша лоаттабеча къовсама лоархlам кlеззигбе, цар цхьоагlо йохае гlертача ревизионизманеи оппортунизманеи духьала. Партех дола марксистско-ленински Iилма лорадари чlоагlдари — берригача коммунистий интернациональни декхар.

КПСС-о тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш вlаши цхьана машаре яхарах йола ленински принципашца хьалхе а лелаеш, лерригlен тlагlертта къовсам лоаттабу машар лорабари чlоагlбари духьа. КПСС XXVI съездо 80-ча шерашта аьнна тlаницача Машара программас адамле термоядерни тlема кхерамах кlалхаръяккхара, герз хьаIоадарца тlалаттача Iазалах из мукъаяккхара бокъонца бола практически никъ хьокх.

Машар безача вай парте арахьяра политика, укх тlехьарча хана Советски Союзо а, хlаьта иштта Варшавски Договора юкъе даьъа боацача паччахьалкхений Политически консультативни комитето Пражски совещане яьча Политически декларацие тlа а хьаоттаь инициативаш тlа-тlа дукхагlа хьаллоац дунен общественность. Советски наха хьаллоац кхыча мехкашка машара тlехьарча, герз хьаlоадара духьаларча къовсамхой шерра болам.

КПСС-о дерригача советски халкъо вежарашка йолча партешца социалистически содружества къахьегамхошца дерригача прогрессивни низашца цхьана чlоагlа къовсам лоаттабу «крестовыи» яха коммунизмана духьалара поход вlаштlехьяккха гlертача, дунен ядерни тlема кхерам тlатувсача империализманеи эггара хьалха США милитаристски гlоз арашцеи духьала.

Машара гlулакхи халкъий кхерамзлен бахьан лерригlа къовсам лоаттабеча КПСС-ен Советски паччахьалкхенен цунца цхьана кхетадеш да вlаши цхьатарра низ хулга тохаден тlемь кийчой даьхе совле яккхен империализм хlана а тlехьа гlертача хана СССР, цун союзникаши доттагlийи лорабара мел эшачунца Советски Тlема Низаш Iалашделга лоархlаме хlама хилар. Ленина вlаскеташ кхоачашдеш йола Коммунистически партии Советски паччахьалкхен хаддаза чlоагlа фе я, вай Даьхен обороний низ чlоагlдара де мел ашар ду.

Ленински парте хьабена никъ — из боккъонца къовсамех котталонийн турпале никъ. Цо кулгал а лоаттадеш, мехка кхелашта керттера влияни яь ца Iеш, дерригдунен историе лелам овлангара дена эргабьякха дола Iалаьмате доккхий хувцамаш чакхдаьхад. Советски халкъо КПСС-ах тохкамех чакхъяьнна ший авангард, ший эггара бlарзагlа дола хьашташ хьаллувцар лоархl, парте чурен арахьарен политика шеко йоацаш хьаллувц, хьинаро къовсам лоаттабу из вахаре чакхъяккхара.

КПСС Централни Комитето соцам бу:

вай партен советски халкъен историе чухьа лоархlаме дата хиларах тарра, РСДРП II съезда 80 шу дизар шерра дезде. Союзни республикай Компартей ЦК-на, парте крайкомаша, обкомаша, окружкомаша, горкомаша, райкомаша, юкхьанцарча партийни организацеша, советски органаша, профсоюзий, комсомолски, кхыча общественни организацеша, Гlерзанца кийчдаьча Низий политорганаша цунца бувзабеца хьинаре политически организаторски болх белга доаржаде. Из чакхбаккха партен халкъен йохаргйоаца цхьоагlо, КПСС-а гонахьа къахьегамхой дlахо кхотабалар. КПСС XXVI съездан цул тlехьагlарча КПСС ЦК Пленумийи решенеш, парте ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме, «СССР 60 шу» яхача доклада тlа, «Карл Маркса хьехами СССР социализм хьалъяра цхьадола дешаши» яхача статья тlа, кхыча къамаьлашкеи документашкеи КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова хьаоттадаь декхараш кхоачашдара нах оарцагlбахар хьагойташ.

Идеологически, массово-политически болх беш низаш тlадерзаде Iилман социализма идеашта, партех болча марксистско-ленински хьехама. КПСС-а дерригдунен-исторически опыта пропаганда яра. Из болх чакхбаккха К. Маркс ваьча дийнахьа дена 165 шуи кхелхача дийнахьа дена 100 шуи дизара хетаьча мероприятешца айхха бувзаш. Коммунистически парте кулгал а лоаттадеш, советски халкъа карагlдаьнна исторически хlамаш, дукхача оагlонех латта КПСС-а болх. Вай общества хийре цун лоархlам лаккхуш хилар къаьгга тешаеши дlагойта. Къахьегамхойта юкъе, къаьстта нагирхошта юкъе, кхетама болх беш социализм бахьан лоаттабаьча къовсама сийлен традицеш шерра пайда эца, коммунисташи комсомольцаши шоай парте истори зина довзаш, чlоагllен лоархl ца боалаши цун решенеш политикен кхоачашъеш хулга Iалашде.

г. Москве парте II съезда 80 шу дизара хетаь торжественни собрани чакхъякка.

* * *

КПСС Централни Комитет тешаш я Советски Союза коммунисташ, берриги къахьегамхой вай социалистически Даьхе духьа, машареи социальни прогрессеи гlулакх котдаккхар духьа керда къахьегама толамаш даьха парте историе сийлен латана бахха ма боагllара наькъагlоргхилара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ЮРТ ЭРГАЙОАЛАШ ТОАЛУ

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо ший аргIанарча заседане дийнар «КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски, ноябрьска (1982 ш.) Пленумий решенешна хьежна боахамен социальни декхараш кхоачашдара халкъа депутатий МахкатIарча юрта Совето бехча балхах» дола доаш. Цига белгалдаьккхар, юрта Совето ше доал лоаттадеча доазон тIа боахамен социально-культурни дегIахара парте XXVI съезд, КПСС ЦК майски ноябрьски Пленумий решенешкара хьадоагIа декхараш кхоачашдара пах оррцагIбоахаш боккха болх беш хилар. Совета сессешка, исполнительни комитета заседанешка предприятий балхаца, лаьтта леладара культура, хьайбай продуктивность лакхъярца, чIоагIа доакъара база хьаярца, производственни къахьегамен дисциплина чIоагIъярца дуззаденна эггара лоархIамегIа дола дешаш къестаду.

Исполкомо, Совета массазарча комиссеша тIахьожам лоаттабу юртбоахама балхаш мишта чакхдоах хьожаш, бIаьстан балхаш чакхдахара, хьайбаш Iангара дахара, доакъар Iалашдара, яа ларгара яьча кийконга хьожаш.

Юрта Советой шуи исполкомой беча организаторски балхо йиш хулийт паччахьалкхен плани социалистически декхараш толаме кхоачашде.

1982 шера цу юртарча Орджоникидзе цIерагIча колхозо 1050 центнер дулх дехкад, план 950 центнер йолча, шура — 2200 центнер, план 1900 центнер йолча, тха — 58 центнер, план 50 центнер йолча. Из бахьан долаш Ерригроссийски яхье вотъяьнларт а лаьрхIа цу колхоза енний РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кера тела ЦIе байрах. Дика дIадоладьд колхоза коллективо 1983 шу а. Паччахьалкхенга дулх доххара хьалхарча квартала план кхозза гаргга тIеххкхоачашьяьй, шура йохкара — 106 процента.

Колхозе шерра хьалдеш да тайп-тайпара гIирсаш. 1982 шера пайда ийшаб 677,9 эзар сома капиложенеех. Хьал а яь, болх бе йолаенна 2 коровник, 1 кошара, бригадин цIа, 2 тхьамиа докъаду моттиг. Тоалуш доагIа хьайбаш леладерий балха хьалаш.

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК майски Пленума решенеш ларде а лувнаш, юрта Совето новкъостал цу наьха доалахьара гIоама дола бакамаш дегIадоаладара, бахача цакхга совлен йола юртбоахама продукци йолкийтара кхетамен организаторски болх чакхбоах. Бахача наьха хьайбаш доажадара 200 гектар лаьтта хьакъоастадаьд. Чермой Лоам яхача моттиге царна доакъар Iалашде йиш хулийт, коа-карте балхаш дара техника лоаттаю.

1982 шера итогегIа МахкатIарча юрта Совето Ерригроссийски социалистически яхье котало яьккхар, цунна хьожайр РСФСР Министрий Советой ВЦСПС-ен карара, нера тела ЦIе байрах.

Юрта совето даим тIахьожам лоаттабу ше доал лоаттадеча доазон тIа социально-культурни гIишлош хьалъяра дешашта. Укх дукхагIъяраш харцархой накавех хьалъеш я. Укх тIеххьарча хана тоаденнад юрта хий, газ лоаттаелга, юрт эргайоанкхаш тоалуш йоагIа. Аллха 1981—1982 шерашка юртахой наказех уихаза хьалъяй 50 менги латта больница, 32 моттиг йола бани, юрта Совета исполкома шши этажах латта адани, духьахьа тIай гIиллад, 14 километр дIоахала водопровод яьй. Улицашкарча 1 километр наьхь тIа хабиллиб.

Юрт эргаьхкха тоаирз деча балхашка хьинаре даьъа лоацаш ба баха нах. Белхий а беш, дукха нъахьийтар цар культура ЦIа, бани, кхыдола объекташ хьалъеш.

Юрта Совет йоакхо еш я кхуиш йоагIа тIехье дийцш кхилийтара, цунна дийса шейтам балара. Катирхой шоай юрта чIоагIйар дукъа школана профориентаци яра новкъостал ду.

Юртарча культура карежденешка дина вIаштIехьбоаних бахархой салоIам. Культура ЦIагIа болх беш я 11 тайп-тайпара кружок, хIаьта ишттa 76 сагах латта кхалнах хIамаш тега Iомабу кружок, 250 саг чувоагIа кружок народни самодеятельность.

Юрта Совето общественни организацешна пхьана дукха ду законаш, социалистически общежите бокъонаш йовзийтар кхоачашъешш граждански тIеламаа... Цу гIулакхацара новкъостний суде, шоай юIамерча халкъа дружина лоархIам айбу.

Боахамен социальни декхараш кхоачашдара нах оргIбахара юрта Совето пайда ду граждански сходаш. Цига дуьн социалистически ... чIоагIьярца коммунистически кхетам лулта тоалдарца дуззадена а, ишттa кхыдола а дешаш.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо шу тIайийцача соьшш тIа халкъа депутатий МахкатIарча юрта Совета цах боахамен социально - культурни декхараш кхоачашдара оаргIбоахача дика болх белга белгал а доаккхаш, цунца цIалана цуггара хьадийхо:

— Нохч - ГIалгIай АССР Конституце, халкъа депутатий поселкаш, юрта (станицаи) Советах долча законо ... ...а эцаш, ше доал лоаттадеча доазон тIа экономически социальни дегIаухилга, комплексно чакхдахар Iалашдеяра, социалистически яхь дегIайоалаяра, 1983 шере а ерригача пхьайттагIча пятилетка а заданеш кхоачашдайтара нах оргIахалара гIо делга;

— хIара производственни подразделени шийна оттаь планаш кхоачашъеш, эффективности балха дикали лакхъеш, къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъеш хилийтара кхы тIа а де шиър делга:

— Кхачан программа кхоачашъяйтара, шоай гIоина дола боахамашйа низага юртбоахама продукци дукхагIа йихкийтара хьинаре гIо делга;

— хьехархошта, лоранта, культура болхлошта, юртарча кхыча колхозхошта бахара шра хьалаш хьадара тIа а дезза дарг цел доецар делга;

— идейно - политически, интернациональни балха боарам лакхбелгеи тоабелгея, наха патриотически, интернациональни кхетам лулта тоадарах дола дешаш исполкома заседанешка, массазарча комиссешка, граждаиий сходашка дукхагIа дуаилга. Депутаташна хоржамий округашка, къахьегама коллективашка шоашта законо СССР деррига къаьмий народностийн доттагIал чIоагIдара даькъе тIадилла декхар кхоачашдайтара дукхагIа теркам тIаозилга;

— боахамен социально-культурни декхараш кхоачашдара бу организаторски болх тоабелга, пох хьахур доикхагIа хулийталга, сессиони болх эргабоаккхаш тоабелга, Совето беш бола болх шерра гуш хилар Iалашделга.

ДикагIйола опыт — массанена а

ПОЕЗДАШ ЙIАЬХАГIА — МОВХЬАШ ДУКХАГIА

Московски наькъа опыто къахьенкхад, наькъаш дIахьа долча, мовхьашцара балхаш дукха долча поездий массехь цар йIоахали совъяккхар чIоагIа лоархIаме долга. Къулбаседи - Кавказски маьшинаькъа Грозненски отделене дIа-юха кхухьа мовхьаш алсамдаларо дIадийхар наькъа отделене кулгалхошкара доккхий мовхьаш тIадолеи йIаьха составаш йолчен поездий лелам вIаштIехьбахара керда наькъаш лахар, хIана аьрга цу йолаиах латт наькъа поездиш дIа - юхаяхийтара иила интенсификаци ярен пайда ийбарен йоккха гезерэ. Из къаьстта лоархIама да тха отделене Дербент — Астрахани, Мин-Воды — Астрахани яхараш санна йолча перегонашка. Мовхьаш дIа - юха кхахьар кхоачашдара холдамбеш йола предприяти а Грозненски отделене Гудермесера депо. Депо керттера лостам ба шозза а кхозза а йIаьхьаь поездаш лелаяр.

Ишттa, 1982 шера дIаяхийтай 950 шоззен кхоззен йIаьхьаьь поезд, хIаьта ерригa деза мовхьаш тIедолаш хинна поезд — 7035 яр, хIаьта цар дихьа халкъа боалама мовхьаш 2945853 тонн дар.

Массал лакхагI йолен йIаьхен поездаш наьнъашка йолаллийтара боинца кийчой болх бир депо. Къоастайнр йоккхагIа опыт йола локомотиви бригадаш, хIаьта цар Iоальча шоазен кхоззен йIаьхьаьь поездаш лелаяра йолча опыта кIийлен тIа рекомендацеш оттайир. Къаьстта теркам тIаукийт тормозаш вIаштIехьа хилийтара. ЛаьрхIа отталуй станцешка составаш кийчъеча хина тормозашка хьажарш, хIаьта ишттa поезд кийца йодача локомотиви бригадаи доал дара порадок.

Эггара шерагIа лаьрхий Грозненски отделене поездаш «кхозза йIаьхьяра» метод. Массехи поезд вIашагIхоттара «метод» дикагIа Iилиди ларда тIа янкхара, бийха боалабаьбар ЦНИИ а МПС локомотиви боахама Керттерча управлене а болхлой. Вагон - лаборатори массехаьза яхар 10.000 тонн мовхьаш тIадолча кхозза йIаьхьальча поездаша Дербент — Мин-Воды а Дербент — Артезиан яхача а перегонашка гIолла, тIеххьара а цар могайир поездаш вIашагIхеттара оптимальни схема. Поезда нерте локомотив ба, цунна тIехье ши поезд йода, цул тIехьагIа цхьаькха локомотив, хIаьта цуни тIехьа цхьаькха поезд.

Поездаш дIа-юха нийсъяра цу тайпарча варианто (хIаьти уж хьаьлар массехк) аттагIа хулийт поездашта автоматически управлени е, хIаьта цо дикка новкъостал ду технически сухал кхоачашъяра.

Поездий лелам цу тайпара вIаштIехьбаьккхар гIойленагIа хилар шеьрь гуш да чотин йоаша поток йоккхагIа хиларах, хIана аьлча укхаза яхийта езаш хилац резервни локомотиваш. Вагонопотокий лелар чIоагIдарца цхьана поезда лелам цу тайпара вIаштIехьабаккхаро лоацъю тепловозаша болх ца беш латташ йоаккха ха. Белгалдаьккхача бакъахьа да, составаш «кхозза йIаьхьяра» хилийза дагдоаца хьал хIара кхозза йIаьхьаьча поездаца бIаьниел тIех условни вагон а боагIачул совгIа мухь а ца хилар долга.

Кхозза йIаьхьаь поездаш лелаеча отделене Iоаьча опыто хьахьенкхад, цу тайпара решения укх тайпара йола массехк совле йолаш хилар вIашагIхоттара тIеххьарча станце вIашагIъяхара, хIаьта ишттa участие гIолла поезд дIайнгар шин локомотиваца ду бригадаца. Станце болхлоша даькъа а ца лоацаш. Из деш гаранти лу составашта обзор яра хилайза дарг долца хьалаш хилийтара, хIаьта шоллагIа йола локомотив поезда тIехьарча кхоалагIча даькъаца нийсъяро Iалашду ерригa тормозной магистраль йолаллийтача лелам кхераме ца хилийтар.

Оаха тхой низаца гIулакх деча поездия хьелашка яьча анализо хьахьенкхад 10.000 тонн мухь тIабола 850 соа йоаллаш йIаьха йода поездаш промежуточни станцешка юха ца сецаеш ерригача участие гIолла чакхъювлийта езар баккахьа хилар.

Эксплуатационни балха тIарча кердачун юхьиг гуча йолаш я, из дика гIулакх хьаллаца деза машинильнъа транспорта ерригача службанца. Дуккхадараш хIанз а даь даьннадац:

боьонца белгальаьш дилла хургйола цу тайпарча поездий графикаш;

хIанз а шорттита лел хашашна диллача стыковка яр;

хIана а кхоачам боллаш цу тайпарча поездий, къаьстта шозза йIаьхьаьрий, тормозашта доал дара опыт йолаш, динаа дардоацаш хIана да магистрале йIаьха состав йолча поездо лохаче давлених болх бара торо йоацар. Цо йиш хулийтаргья кертерча резервуарашка фая задс хилийта а цу тайпарча поезда дикагIа доал де а.

ХIанзза а 170 машинист ва шозза а кхозза а йIаьхьаь поездаш леле йиш йолаш. Из керда гIулакх деча эггара дикагIа да хьокхамаш машинистий: В. В. Кунпаренко, В. М. Шинкоренко, А. Д. Тереммурзьева, В. И. Ковалева, дукхача кхыбарий. Цар масал хьаллацад дукхагIа йолча локомотиви бригадаша, хIаьта къаьстта шозза йIаьхьаь, хIаьта ишттa кхозза йIаьхьаьраш а лелаяр хIара дениа гуш дола хIама да, хIаьта опыт хаддаиа эргайоахаш тоеш латт. Дика толамаш даьхад Гудермесерча станце коллективо 1983 шера январи феврали бетташка 110 процент кхоачашъяьй Гудермеса станце коллективо вагоний грузооборота задани, уьела болхлоша переработка ца еш транзитни вагонаш латтара план 100 процент кхоачашъяьй, технически операцеш еш вагонаш лоаттар 0.2 сахьат лохденнад. Йиза мовхьаш тIадехкаш вагонаш йоттара чотагIа мукъальаккхай станце болхлоша лаьрхIачул совгIа. 149 вагон, хIаьта деза мовхьаш тIадолча шозза йIаьхьаь поездаш вIашагIъеккара чотагIа мукъаьннхай 90 локомотив.

Деза мовхьаш тIадола а составаш йIаьха йола а поездаш вIашагIъеккара дикача опытах дувцаш, тхона гу вагонопотока пропускной торонiй, локомотивахи локомотиви бригадоехи кхоя а беш пайда ийбар, хIаьта ишттa электроэнергии дизельни довтори сагна йола энергетически ресурсаш кхояра керда резерваш.

Доккхий мовхьаш тIадолеи йIаьхен поездаш лелаяр бахьан долаш 1982 шера кхычахьа дIахьожае йиш йолаш мукъаьлар 950 локомотивни бригада, хIаьто ишттa поезда тIарча мовхьашта тIакхийттай 114 тонн.

Тха гIулакхашка хьежжа оттаь поездной балха керда технологи тIаераь я тIатIа дукхагIа хулаш латта дIа-юха кхахьа деза мовхьаш карадерадара, пхьайттагIча пятилетка задани толаме кхоачашъяра.

М. СТЕПАНОВ,
Гудермесски локомотиви депо начальник.

ДIаяхача замах юхедисача зенерча гIулакхашца — къовсам!

ВАЙ ИЙРЧАДОАХА ГIУЛАКХАШ ЭШАЦ

КПСС XXVI съездо белгал ма даккхара сийрда кхоане хьалъю сег нхевар дувзадениа да цуя уйлаш, саккетам ширача замах дисача нийрчача гIулакхех Iоцlенбарца. Наха юкъе дукхагIа даьржа да дийца дувзаденна Iаьдалаш, цул совгIа уж чIоагIагIа а да.

Тахан пхьаболча наха къамаш да йовх цхьацадола дина цIейш, Iаьдалаш, цудукъа уж дIадаха йиш яц. Вакъда, из ишттa дац. Къамаш, дина Iаьдалаш нъоастадеш хила деза. Цул совгIа къамаш да аьнна ца дуташ, халкъ прогрессага дугача наькъа новкъарло еш долча Iаьдалашца а цIенхаштта къовсам лоаттабе беза.

Бонкхача теркамца тахха дела наха леладу Iаьдалаш, цар белгалонаш, тIаккха мара гучадаргдац бонкъонца дола сурт. Ховргдц фу тарлургла вай тахенарча вахарца. Из уйла ларде а йилла болх беш я дина культах дола законодательство мишта кхоачашду хьожаш тIахьожам лоаттабу районни комиссе. ЛоархIаме болх баьб цо тIеххьарча хана. Районе ВатIал-Хьажий, Кунта-Хьажий, Бахаттгире-Хьажий, Арсанов Дене мурдий тоабаш я. Аллха Назране мурдий 3 тоаба я, 150 саг чувоагIаш.

Оаха каст-каста къамаьлаш ду моллашца, мурдий турихцашца, хIаьта дина культах дола законодательство телхадераша цIенхаштта а деш. Уж тIабех комиссена. ДIохойт цар хьалаьца ниxь харцахьа болга, из бехкарг хилар а. Ишттa дукха ха йоацаш лаьрххIа дIахайтар Наьсар-Кертерча Арчаков ИбраьхIама, СурхотIарча Iальгиев Зейналlаббаса, Барсукарча Карахоев Салмана, Назранерча Нэмайлов Iадал-Хьамида шоаш леладер дита дезилга. Цар маьждигашка а доацаш къайлагIа ламазаш, зикар де гулбеш хиннаб нах. Из культах дола законодательство телхадар да.

Дина идеологеца къовсам лоаттабеча дина гIо ду граждаиий сходаша. Соахка района массе юрташка чакхъьлар сходеш. Цига дийцар мел лоархIаме да наха атеистически, интернациональни кхетам телача балха юкъе общественноста дакъа лацар. Цох мел пайда боал. Цу сходашка чIоагIа бехк баьнкхар нийрча хIамаш леладеча моллаех: С. Муцольговх, А. Местоевх, И. Арчаковх, ишттa кхычарех.

Наха юкъе ди барнар кIоаргга тохнаш, цу гIулакхаца лоаттабеча къовсама керда формаш, методаш хьахьокхаш хилар соахка халкъа депутатий городской Совета сесси. Из кийчъеш дукха болх бир районни, городской комиссеша. Депутаташ белгалдаьнкхар ширача замах дисачв нийрчача гIуланхашпа лоаттабу къовсам кхы а лакхагIа логIи тIа баккха безилга. Цу къовсама юкъе хьипарегIа дакъа лаца тIаьхийхар города общественность. Ала деза из сесси хиппачул тIехьагIа дина идеологецара къовсам хоалуш чIоагIбеннилга.

Дукха ха йоацаш гучадаьлар Назране Ленина улицегIа № 1 йолча цIагIа къайлагIа ламазаш де нах гулвлга. Къоанойла совгIа укхала хулир кагай бараш а. Уж бар Iалам неха цхьаьца хабаршца. Iехабарца шоашта юкъе эзараш. Бокъо йоацаш хьоделларга хьежжа 1983 шера февраль бетта дIакъайлар из маьждиг.

ЧIоагIа йоакхо ю оаха тIехьадиса гIулакхаш хьаллалувцараш нахалбахара. Райония газета оагIонаш тIа каст-каста кепаетт цу хьакъехьа йолча материалашта. Ишттa, 1982 шера 17 июне араьлар «Хьакалца а кIайча молдаца а» яха статья. Цу тIа бувцар дарбаш ду оаха, яхаш нах Iехабу Барсукера хьежа нах: С. Карахоев, У. Цунтольгов, мурдаш Я. Цунтольгов, И. Тутаев, Х. Тутаев, Б. Мальсагов, Д. Ведзижев.

ХIаьта аз лакхе йийцача городской Совета сессена хетальяр соахка 28 августе араьлнача номера бIарчча оагIув.

ЛоархIаме болх баьб Долакх - Юртарча общественносто. Укхаза хир хоададаьд маьре ухача мехкарех урдув доахача Iаьдала. Белгалдаькха деза из гIулаиа районера дукхагIа болча бахархоша дег чура къоабалдеш тIайицалга. ТIаккха тахан а тIехьа цхьацанахьа урдув ийдар бахьан да Iалам наьха бахархошта юкъе шиш чIоагIа хилар. Цудухьа оаха дина кхетаду тхоай болх, денгара дегга, тоабеш, керда формаш лехаш бе безилга.

ЧIоагIа йоакхо ю районе советски традицеш, обрядаш вахаре юкъе ехувлара. ХIанз каст-каста го йиш я эIамсаги нускали шоай вахар хоттадалар регистраци ярца чIоагIдеш. Прогресса кхуврч хиппаб района тIема а къахьегама а сийлен музей. Укхаза дешархой пионералла, ВЛКСМ членалла дIайибу. 16 шу даьнкаршта паспорташ дIател. Каст-каста къонача йоахало сайреныш чакхйоех парте, тIема, къахьегама ветеранашца цхьана. Цар Iалазмате чIоагIа гIо ду когийча наьха коммунистически саккетам чIагIбара.

Дина идеологеца, КПСС XXVI съездо дIа ма дехкара, цIенхаштта къовсам лоаттабара гIулакх дегIадоагIаш латт районе.

Х. МАЛЬСАГОВА,
Назрановски райисполкома председателя заместитель.

Сий ду «Красный молот» яхача завода болхлоша шоай предприятерча музея заведующе, къонача коммуниста Марихан Аксайа Васильевнай.

Музейна доал дaь ца Iеш, Марихак я завода радиогалета редактор, езача машиностроене болхлой профсоюза областной комитета секретарь. Аксайа Васильевна профсоюзни болама Москверча лакхерча школе - заочно дешаш я.

СУРТА ТIА: А. В. Марихак.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Балха минута мах

ГIишлонхошта дина хоа бригадин методах болх беш йола комплексни, хозрасчетни бригада яхилга фуд. Из да ларда тIара дIаболабенна объект йистенллаца кхечаш мел ду балдаш цу бригада ду, яхилга. Тха СМУ-7 из метод оаха хьалъераш промышлени объекташ хиларца кIеззига эргаш я.

Ши-кхо шу хьалха юкъейоалие доладелар тхо бригадин подряд. Атта дацар цу методагIа дукхагIа беркат даргдолга, из оасарегIа йолга маха дIахайтe, нийсъора, шек бувлараш. Баьдар аьлча, цхьаболча тха кулгалхоцта юкъе а бар цу дага бола нах. Уж шек бувлар ший бехьан доацаш дацар. ХIама аьлча, бригадин подрядах болх беча наха цахадаш кирлицик, маркхал, механизмаш хилийта езар. ТIакхха из дина вIаштIехьдартдий - тхогI, яхаш бар уж.

Эггара хьалхарча бригадин методагIа тха СМУ-7 болх бе йолаелар Ю. Ниншина бригада. Дикка халонаш нийсъелар бригадина хьалхашка Г-70-3 яха мехкдаьтта чакхдоаха установна хьальеча. ХIана аьлча, проектировщикаша хIара дина яхар санна нердадар юкъехувлаш хуппар чертежаш. хIаьта доацпача хана хьальнь якина езаш установка а яр. Цу халонех дика лоархIайир Ниншина бригада. Йиллача хана хьалха хьальь йистеяьннхар цо из установка. Нагахь санна ишттa чоалхане хувцамаш дола объект шийсъеннаецаре уж хапал дукха а хьалха йистебоала а яегар.

Бригадин подрядагIа болх лерттIеи нийсселл ба тхона новкъарле еш кIеззига лоархIам боалам гIулакх а да. Из фуд аьлча, тха нах хапнахьа балха хьахкувла транспорт лоаттае езача организаце тхона дукхказа а тийша болх баьб. ПАП-5 транспортникаша шоай декхар дизза кхоачашдац. Хапнахьа цар автобус хьа ца айтар бахьан долаш балха дукхказа тIехьабусаш е нийса ах балха ди доиш моттиташ нийсъеннай.

Хьажаргба вай дукхьал укх шерара февраль бутт. Ишттa ПАП-5 тхона автобусаш хапнахьа хьа ца яхийтар бахьан долаш нах балха хьа ца боагIаш биссаб. ХIаьта хьахьовзаь автобусаш а ятIаш 9—10 сахьат даьтча мара. Цудухьа балха хапнахьа нах хьайкхувлилга лерттIа вIаштIехьданкха деза. Балха минута мах боевац-те транспорт-никашта...

Укх шера тха СМУ бригадин методагIа болх беш 11 бригада я. 1981 шера тха уж 6 мара яцар, хIаьта 1982 шера 9, тIаккха укх шера пхьийттанега дIакхьачай уж. Цу цифраша хьальокх бригадин подрядагIа болх бар пайданегIа долга нахн кхета даьла.

Цхьаькха лоархIаме гIулакх а юкъедалладаьд бригадашта. Из а къахьегама дакъалацара коэффициент (КТУ). Атта гIулакх дацар из балха юкъевоалаяр а.

Лоацца дувцаргда аз из сехах латт. Хьазартъя вай 15 сатах латта комплексни бригада. Балха ди йистедаьннач тIехьагIа бригада совето, (дунна юкъебоагIа: бригадир, участка мастер, профгруппорг), хIара доакъашхочо хьабаьча балхах йола коэффициент оттаю бригада хьокхама улга тIа. Масала, сварщик Ахмедов Iуйрийна балха хьава 5 минут тIехьаваьнная, тIаккха монтажник Хасанов диззача балха дийнахьа тIатегIа къахьеташ хиннав. Цудухьа къахьегаме дакъа лацара коэффициент Хасанова лакхагIа хургья. Цунга хьежжа пар эцаш дола алапи а хургда цхьаине лакхагIен ао кхан лохагIен. МалагIа пайда лу цу кердача гIулакхо? Цо балха нах тIехьабисар, хапал хьалха балха тIерабувлар дIадоакх, шиина тIадилла декхар дизза хIара сато кхоачашделга Iалашду. Масала, укх шера хьалхарча шин беттa из гIулакх юкъедоалладарах къахьегама оасарле 2.6 процент айеннай.

Дукха ха йоацаш хоза кхаъ кхьчар тха коллективе. 1982 шера баьча балха итогех СССР промышленни гIишлонгIьяра Министерстве гIолла къалхара моттиг яьккхар Арутюнин Арам Мкртчевича кулгалдеча бригадо. Цунна сийлен диплом хIара болхлочоа 75 сом премии елар.

Дика къахьег оаха пхьайттагIча пятилетка кхоалагIча шера а.

Я. РАШИДОВ,
СМУ-7 профкома председатель.

Шоаш пятилетка кхоалагIча шера тIаийна социалистически декхараш дикка тIеххкхоачашдеш бола болхлой кIезига бац ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводе. Царех ва1 ва токарь-расточник Наурузов Хизарий Руслан. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва из. Ший смени нормаш 120 — 125 процент кховчашъю.

СУРТА ТIА: токарь-расточник Р. Наурузов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Укх шера декхараш

Шер-шера бIаьш гектараш долла лаьтта ялат, кхыйола культураш кхею «Красноармейский» совхозо. Дукха да цун дулха дIадала леладеш дола доахан а. Керда лакха социалистически декхараш тIаийцад боахама къахьегамхоша. Хоеш да, дIадахача шера шийна хьалхашка лаьттача декхарех совхоз геттара эсала лоархIаяь хилар. Пхана тIа белгалдаьча боараме дIаденнадац паччахьалкхена ялат, дулх. Къахьегама коллективашта юкъе дисциплина лоха хилара дола масал дар из эггара хьалха.

Амма белгалдаккха доагIа укхаза йоккхи къахьегама коллектив хилар. Района боахамашта юкъе лаьттача социалистически яхье котбаьнкарий мугIараша юкъе болаш хьабоагIар цуи ялат кхедераши хьайбаш леладераши. Плапал совгIа паччахьалкхена дIачуеннача продукцех дикка сов алча эзар болхлойша. Уж да болх дика лелача хана, беркатеча шерапиа хулаш хинна хIамаш, амма тахан-цу тайпара латтац гIулакхаш. Укхаза йоалае лов сона укх тайпара факт. Совхоза коллектив хьалха латтар бIаьстан балхашта техника кийчъяра, хьалха латтарий мугIарашка болаш чакхбоалар ялат лелараш. Плапал совгIа бIеши тоннаш дулх дора паччахьалкхена.

Хьалха хиннараш ба боахамера нах, шер-шера дукхагIа хъл боахамга кхоача техника, лакха ди механизаторашa, хьайбаш леладераша кIаду алапеш. Лоаца аьлча, хьалха цига хиина хьинаре коллектив я совхозер яр. Укх шера Iай района боахамашта юкъе кхайнаьй кхашка удобренеш яхкара йола яхь. Цу дахьъе къаьстта дукха балхаш даьд боахама механизатораша. Иттанаш эзараш тоннаш йола удобренеш ехнай цар бIаьсти шоаш культураш дIаоергIоача майдан тIа кхыча совхозашкарчул дикка дукхагIа. ЧIоагIа теркам тIабахийтабар укхаза Iай техника тоелра а из талхаргIоаццача дIоаттара а. Из болх а дика лаьрхIар лаьрхIа цу гIулакза вIашагIъеллача комиссе.

Кердача шера кхоачашде дезача гIулакхех а тIаийцача декхарех а дувцаш я ер цифраш: гурахьа дув ялат хIара гектара тIара 25 центнер ергйолаш яьувкъаде. хьажкIаш — 35 центнер. Ерригача майдан тIара 2660 тонн ка бола ялати 2800 тонн хьажкIаш чуя. ЛаьрхIа да 1140 тонн доал дола доахан дулха лаьрхIа паччахьалкхен пункташка дIачудала, 1500 бежан чуоттадаь дорстаде, 1200 бежаш ловман даьгIенашна доажаде, дулха лаьрхIа паччахьалкхенга доахаш долча хIара бежана доал 360 килограммал лохагIа ца хилийта.

Укх шера укхаза кийчъергья 300 тонн дикагIа йола йол, 400 тонн баьца хьоар, 4000 тонн силос йолларгья. Цу цифраша хьахьокх совхоза коллектива хIаналул тIехьа де дезаш дола балхаш мелл. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта дукха балхаш ду хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллектив оарцагIьаккхара, вIаштIехьйоаних социалистически яхь, дениз дуя арениш, гIахьожам лоаттабу фермашта. Шоай торонашка а низашка а хьежжа да совхоза коллектива тIайийна декхараш. Кхыча бесса аьлча, хийца кхоачашдургдолаш да белгалдаь декхараш. ТIаккха фуд уж кхоачашдара эшаш дар? Из кхетаде хила дац — эггара хьалха де дезар да къахьегама дисциплина лакхъяр.

С. МАЛАГОВ.

СЕНАХ ЛАТТ ТОЛАМ

Нохч - ГӀалгӀай гӀишлон управлене город хозъеш-тоаеш йолча СпецСМУ аз бригадир волаш болх бу дийттагӀа шу да. Дукха да оаха керда дехна, тоадаь наькъаш, кхыдола балхаш. Сенах латт тха толам. Цхьанкха къайле йолаш хӀама дац тха. МоллагӀча коллективага балха тӀа дика толамаш доахийтар эггара хьалха шие хьабеш бола болх безаш, къахьегамен производственни дисциплина лерттӀа хилар, коллектив барт болаш хилар да.

ДӀадахача юбилейни шера хамаьхал йолаш къахьийтар тха бригада. Оаха 18 километр керда наькъаш дехнар, керда хьалдаьча 12 цӀенна гонахьа лостам бир. 25 километр тротуарашн тӀашлой наькъашн тоадир.

ХӀанз тхо да Грозне Олимпийски проезде керда хьалдаьча цӀеношта гонахьа лостам беш. керда наькъаш тротуараш йохкаш.

24 сагах латташ я тха бригада. Дукхача къамех нах ба уж.

Дукха ха яц са во! Хеваж а йо! Айзан а со йолча бригаде балха этта. Тха династи я ала мегаргда укхаза къахьегаш. Царна взаеннай хӀанзле шоай балха товзалаш.

ХӀанз са дувца безам бар тхоай бригадерча къахьегамен производственнии дисциплинах лаьца. Балха хьава шоаза тӀехьавнса саг оаха дисциплинарни бехитокхаме оз. Цу тайпара цкъа а шоаза а яхар санна ханнахьа балха хьа ца воагӀаш тӀехьавнсар асфальт ІотоІабеча катока водитель Зирнин Василий. Из бахьан долаш болх ца беш салъат гаргга ха яькхар асфальтироащинаша. Цу дийнахьа а бригада юкъара собрани хилар. Цига дийцар Зирнин тӀехьаваларах дола дош. Собране хиннараша массала раьза а волаш соцам тӀанийар цунна кварталин преми ца луш соцае аьнна.

Корта болабу малар мелара тӀера волаш хилар тучадьлар наьха болхю Симбаритов Оввьад. Цхьа-цкъаза яхар санна аз айса а бригада кхыча доахкъошхоша а цунна къамаьл дарах хӀама хулаш дацар. СпецСМУ кулгалхоша оаха дехарах из балхара дӀаваьккхар.

Уж кхоачамбоацараш дӀадаьхачул тӀехьагӀа бригада гӀулакхаш а тоаделар. Укх шера квартальни плаи оаха 100.5 процент кхоачашъьй. ДӀадахача шерага нийсйича къахьегама овсарле тоьал лакхъеннай.

Доккхий дехараш да тхона хьалхашка латтараш укх шера а. ХӀьта уж кхоачашде ерригга торонаш йолаш а да тхо.

Э. САСАЕВА,
СпецСМУ бригадир.

«Надтеречный» совхоза ферма мастер - наладчик волаш Тарамов Осмас къахьога пхи шу даьннад. Цу юкъа цо бокъонца хьахекхад ший гӀулакх дикӀ довзаш вола специалист ше хилар. Тарамова кулгаша нийсъь я доахан деттаж йола механически аппараташ. Цхьаннха моттиг нийсъьалийташ цо ший бехкагӀа уж талха а талхийта шоай детта лепача сахьатех доахан ца деттийташ. Къахьегама дисциплина дика йолаш вола Осма хьожаш хиларах ца сопаш массе хана болх беш хул хьайбай корпусашка датта кхон нувхаш арайоала транспортераш а. Цудухьа ферма болхлой низ дӀакхоач хьайбаш латта моттиг цӀенен лостам болаш хилийта.

Хьалхашка датта декхараш бехктонхаме долга кхета а деш Тарамов Осмас санна беррига ферма болхлоша хьинар ца нходеши шоай торонехи кхоачамехи ма могга дикагӀа пайде эца гӀерташи къахьегарех питилетка яховлагӀча шера доккхий толамаш даха вӀаштӀехьдоал. Ишта, цар низ дӀакхьачаб 21 март хьатӀотташ, ханал цхьайтта ди хьалха, цхьоалагӀча квартале паччахьалкхенга шура йохнера плаи кхоачашъе.

СУРТА ТӀА: «Надтеречный» совхоза ферма мастер - наладчик Тарамов Осмас.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬИНАР ДОЛА КХАЛСАГ

Байсултанова Радимхана машинаькъа Грозненски дистанце болх беш йола дукха ха я.

— Радимхан тха дика болхло я, — аьлар дистанце партийни организаце секретарга Асриян Евгения Макаровнас, — моллагӀа шийга де аьнна гӀулакх тешаме чакхдоаккх цо. Из болх беш я Алдерча участке. Цо хила ма йоаггӀара лоаттаю це хьожа моттиг.

Хьинар долаш, хӀама дика вӀаштӀехьдаккха хьош йола Байсултанова дистанце кулгалдоща бригадиралла оттайир. Из дар лурчогӀа. Цу хана дено цо кулгалдеш йола бригада яхье хьалха латташ хьайоагӀа. Цо лелаю коммунистически къахьегама коллектива яха цӀи. ХӀанз укх шера хьалхарча квартала задании тоьпа тӀехкхоачашъяьй бригадо.

Ший производственни болх бе, цӀогӀа дезалга тьаша, общественни вахаре дакъа лаца кхув Байсултанова Радимхан. Из я Грозненски горсоветга хаьржа депутат. Ший депутатски декхарьшн харжархоша дение наказаш низ ма кхоачча кхоачашде гӀерт. Дукхача дешай хьакъехьа цунца дагабуьл харжархой, къаьстта кхалнах. Шийгара цхьа хӀама эшаш тӀаверача саге дулуш дола новкъостал ду депутато.

Радимхана беча балха боккха мах баьб — цунна сний «Знак Почета» яха орден, Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме Сийлен грамота.

Радимхан наькъа дистанце коллективе дика лоархӀаши сий дешш саг я. Из ший берий дика нана я. ВоккхагӀвола воӀ — Руслан наькъа мастер ва. Цунна а безабеннаб машинаькъапара болх. ХӀьта Веслан хӀанз Советски Эскаре гӀулакх деш ва. Царел вӀамагӀвола шн кӀаьнк школен йоӀ Толстой цӀерагӀча Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен университетен дешаш я.

Ю. ТЕГАЛОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ПИРОПЛАЗМИДОЗАЩЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ

ДьагӀенашкарча фашкарташа хьедеш а доаркадеш а дола пироплазмидозаш яха лазараш шерра даьрши да вай республика хьалашкь. ХӀьта хӀанз а тӀехьа холуш дола зе а ду хьайбаш лелашдара. Къаьстта хала цамогаш хул пироплазмидозах ерара тӀаккхийла лакха продуктивность йола доахан, хӀана валча вай республике хьалкхедаьча моттигерча доахал спхагӀа цамогаш хул уж цу лазарах.

Хьаддача хана доахана кулаш дола лазараш да пироплазмидозаш. ДукхагӀча даьнье бӀаьсти, аькхий, гуракъа ара даьача хана хул из хьайбошта.

Боахамий кулгалхошеи керттерча специалисташеи диидалийта йиш яц, ветеринарни служба дика лелача моттигашка хан-хайвхьа доахана фашкарташта дукъала обработка еш хилар а ил еча боахамашка из лазар башха кхеремеи зе деша цахилар а. ЦхьабакЪда, шеко йоацаш да, цу гӀулакха боаттӀача бесса терхам тӀа ца ухнитача, профилантика ярв пироплазмидозашта духьалара гӀулакхаш ю деча цу лазаро дикка зенаш деш хилар.

Ишта 1982 шера 2634 докхха бежан цамогаш хилар республике пироплазмидозаех, цу даькъе 982 колхозашкен совхозашкен, хӀьта 1952 — наьха шоай долахьа дола бежаш.

ДӀадахача шера дика чакхдаьхар пироплазмидозашта духьалара гӀулакхаш Ачхой Мартана, Урус-Мартана, Шаьла, Сунженски, Нохчей Юртовски, Наьсарен районашка. Из бахьан долаш дикка кӀезитделар цу районашка пироплазмидозах цамогаш хула доахан, хӀьта цхьайолча районашка вӀалла тучч а вланзар доахаииа из лазар хинна моттигаш. Лакхе цӀераш яьхача районашка гӀулакх ишта латташ, 1981 шерачул дукхагӀа дар 1982 шера Надтеречни, Наурски, Шелковски, Грозненски, Малгобекски районашка из лазар хинна доахан. хӀьта из бахьан долаш доккха зенаш а хилар цу районашкарча боахамашта.

Из хӀама нийслургдацар, нагахьа санна цу боахамашка бӀаьстии аькхийи доахана профилактика хьисапе хӀаре 6—7 ди массала доал 1 процентни хлорофос раствораца опрыскованиа а еш обработка ль яларе.

Ара бӀаьсти яьннай хӀанз. ДьагӀенашка дежа аредоахаргда доахан. хӀьта даьгӀенашка царга хьекаш я Ӏа а текха йола фашкарташ. къаьстта боофилюсеи калькаратусеи личинкаш. Уж хьайбашта тӀаннисъелча, цар ду доахан пироплазмидозах цамогаш. Цудухьа март бовш е апрела хьалхарча деношка доаладела дезадоахана фашкарташта дукъалара обработка е. хӀьта ноябрь бутт хьахилалца соцае йиш а яц. Хьайбашта опрыскивани е йиш я ДУК, ОВТ, ЛСД, ВДМ санна йолча деэустановкай гӀонца. Цу гӀулакха пайда ала йиш я. нагахьа санна уж йолаш яле, «душеви» установкех а тайп-тайпарча автоматех а. Кхычахьара тӀаккхийлача фуна долча доахах дийнача. уж хьалхарча шера, аьлча тӀа дежа ара а ца доалийташ чулоаттаде дезаш.

Вайна хоаш да хьалха хьайбашта фашкарташта духьалара обработка хӀара 6—7 ди массала доал еш хинна хилар. Амма укх шера кхыча тайпара эттад из дош ветеринарни служба хьалхашка.

Мишта къоастаде иш а не дош вай республика хьалашка? Сона кетачох, нийса хургда хьайбашта фашкарташта духьалара обработка укх тайпара йича. Массанахьа а ерригача фермашка, мы эшача а ця эшача а е еза хьайбашта фашкарташта духьалара обработка кӀезигӀа цхьаза. Из е еза хьайбай специфика а уж латтача моттигий хьалаш а теркал а деш, вешта аьлча комплекса тайпата, фермага, Ӏалама а боахама а хьалашка, фашкартий дукхалгем кӀезигалгем хьежжа.

Масала, ферма е боахама хьайбаш ара даьгӀенашка даха а ца ухийташ бӀаргдара шера чулатташ да, чухь доакъар а дехкаш. Ишта лелача доахана вӀалла е а езац фашкарташта дукъалара обработка. Укхаза обработка е еза керда тӀадоаладаьча доахана. Нагахьа санна хьайбаш ферме кхаьба а кхаьба лоамарча даьгӀенашка дажа дӀаухийташ дале, царна шера шоаза е еза фашкарташта духьалара обработка; дажа лоам хьалдиг алехьеи лоамаи даьгӀенашкара цӀадоалаячи. ХӀьта массала санна фермашка а латташ, хӀара дийнахьа фашкарташ а болаш йолча даьгӀенашка дажа ухийташ дале, царна уж ара мел даьача хана кӀирагӀа цкъаза фашкарташта духьала обработка е еза.

Цу тайпара дола фашкарташта а пироплазмидозашта е духьалара гӀулакхаш чакхдахар чӀоагӀа пайдана да боахамашта. хӀьта ветеринари специалисташта аттагӀа а да.

Б. ДИКАЕВ.
НГӀАССР НИВС нерапатологе отдела вокхагӀа волз Ӏилман болхло, ветеринарни Ӏилмай кандидат.

ТАХАН — ДЕРРИГДУНЕН УНАХЦӀЕНОН ДИ

Новосибирске хьаш латт СибарегӀа йоккхагӀьярех нола унахцӀенон центр — СССР медицински Ӏилмай Академе Сибирски отделене клинически экспериментальнии медицина Институт.

Болх бе йолаеннай клиника цхьоалагӀа корпус.

СУРТА ТӀА: функциональни диагностика лабораторе. Лаборант Л. Т. Аллахасьная унахчоа обеследовалы еш я.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

УНАХЦӀЕНО ЛОРАЯР ТХА ДЕКХАР

Советски Союза коммунистически партеи Советски правительствай даим наьха унахцӀенон йоакхо еш хилар хьагойташ дола къаьгга масал да революци хилалехьарча хана ерригача территоре тӀа верригга а 20 лор, 50 юкъера медицински балхо, 230 соьгӀа мара больнички маьнгий ца хиина Нохч-ГӀалгӀай АССР.

Тахан дукхьал лораш ба республике 3000 соьгӀа саг. итташ а больницаш, поликлиникаш, диспансераш, амбулатореш. санатореш, кхыйола медицински учреждениеш.

Дукхьал тӀехьарча пхе шера хьал а яь болх бе йолаеннай Малгобекски, Урус-Мартановски районашка керда больницаш. Грознерча больницашка керда корпусаш, кхийнараш а берашта а йола поликлиникаш. вӀагӀьелльй республикански психоневрологически диспансер. Грозне хьалхь йолаш латт сихача медицински гӀон керда станци.

Доккхий балхаш ду медицински учреждениеш къахьегама коллективашка балхахошта идейно-политически, интернациональни, патриотически кхетам балара. Из бахьан долаш кӀезигагу медицински балхахоша болх эсала бу яхаш дола бахача наьха лоткъамаш. дукхагӀа хиннад заьбе дика даьд яхаш а лорашта баркал яхаш а уха каьчташ.

Социально - экономически гӀулакхаш дар бахьан долаш дикка толамаш даьхиз бахача наьха унахцӀено товъеча, боша бола нах кӀезигбеннаб. лаьгӀденнад дукха инфекционни лазараш, кӀезиглуш латт инвалидаш хула нах, профессиональни лазарапи хаина бола бе йиш йоацаш висара.

Уж а парех тара дола кхы дика дуьйцамаш а медицински учреждений коллектива, партийни профсоюзни организацеш боккха организаторски болх бар. социалистически кхь шерра йоаржар. коммунистически къахьегама тӀехьара болам шеш бар бахьан долаш хьахиина хӀама да. Дукхача медицински балхахой къахьегама лакха мах баьб республике, нарех дикагӀбоаш СССР поле нашнен майдилгашцеи белгал а боахаш. итташ болча лораштен юкъерча медицински балхахоштеи республеча «Заслуженный врач», «Заслуженный медицински балхахо» яха сий дола цӀераш тийнай НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ тийннай кхы соьгӀаташ тийннад.

Цунца цхьана белгалдаккха дезаш да къестаданза дола дешаш а тха кӀезига цахилар. Тха декхар да унахцӀено лорайра система ерригача звеньяй къаьстта амбулаторно-поликлинически учреждений эггара хьалха цар бу профилактически дарбан-диагностически бао а болаш. бериига болх тоабар.

Бахача наха эше гӀулакхаш деш йолча предприятей, учреждений, организацей балха режама порядок тоаяр ца дуздаенначa дешай тьа къехьарча СССР Министрий Совета а НГӀАССР Министрий Совета а сопамецца хьекна. медицински учреждений болх тоабара тӀаберза бзь бола боккха болх бу НГӀАССР унахцӀено лорайра министерствай Грозненски горисполкома унахцӀено лорайра отделои. Керттера терхам тӀабохийт цар баха нах уж производственни балха тӀера а ца боацаш медицински Ӏалашбелта вӀаштӀехьдаккхара.

Городерча дукхагӀа йолча поликлиникаша практически хӀара болхлочун. гӀулакх хочун ше мунӀйиотча хане, цу даьнье шоаттдел а. лорага аха йиш хургйолаш бу хӀана болх.

Из новкъе лале а. белгалдаккха дезаш да. болх беш бола баха даx сараьхен цоаттада дийнахьен лорага ахаре тӀера цахилари лорашка нах эггаре дукхагӀа. хьалха а санла, кӀирак хьалхарчеи тӀехьарчи деношка ухаш хилар. Укхаза дика кхетама болх бе безарга медицински балхахой меттел. производственни коллективай администрацеша а партийни общественни организацеш а.

Наьха унахцӀено общественни рузкъа да. ХӀьта унахцӀено лорар беррагача халкъа гӀулакх да. Цудухьа кхоачам болаш дац цу гӀулакхаш дукхьал медицински балхахой оарцагӀбалар. Оаха чекнаша. дех коллективай кулгалхошнара. партийни профсоюзни организацеш нара массови профилактически осмотраш е а-цул тӀехьагӀа унахцӀено лорара де дезе гӀулакхаш чакхдаха а цар тӀо дер хӀана аьлча царга кхоачаш да болх беш болча наьха унахцӀено товар.

Из новкъа хуле а. вла деш да. болх беш болча наьха унахцӀено мишттй хьаьа оаха лорий бригадаш предпритешна яхийтача. цкъаза шоашна цу хьакъехьа хьалхе а дийша доллашехьа. цу лорашта эшаш дола Ӏалашде эггара аттагӀа дола. хьалаш вӀаштӀехьдоахаш цахилар. кхьметтел лораш болча нах хьагӀаухчагӀа а Ӏалащдеш нахилар. Цхьаболча оаллача гӀулакхаш тӀа болча наха наьха унахцӀено мишттй хьажар мел лоархӀаме хӀана за кхетадеш цахилар бахьан долаш. продуктивность лоха йолаш хул хорша бу болх. хӀаьта цхьаза цар шоай балха ха зехьа йоаеш моттигаш а хул.

Хоаш долча бесса цхьанкха хӀама кхолац вай паччахьалкхено советски наьха унахцӀено лорайра ХӀара шии шера цхьаза беррита болх беш бола баха нах цу а лоацаш флюорографически обследовани ю вай республике. Из за туберкулёзах а наьха хлеткана хулаш дола кхьча лазарех а цамогаш бола нах хьалххе а гучаба хара чакхлоахаш дола Ӏаламате лоархӀаме гӀулакх. вешта аьлча профилактически балха эггара лоархӀамегӀа дола дакъа. Итташ йола стационарни а дӀа-юха дела а установкаш я республике.

КПСС XXVI съезда решенеш тӀа дӀаязаь да советски сага дилла а масса метте а ханнахьа. квалифицировании медицински гӀо кхоачийтала Ӏалашдеза дар ца хилар. Медицински болхлой шоай низ кхобергбоачаш ба из сий дола декхар' кхоачашдаре. Цар болх бу «2000-гӀа шу гӀаккхоачаш берригаш а унахцӀена хила беза» яхача дешах.

Т. АУШЕВ.
Грознерча № 8 болча поликлиника керттера лор.

МАССАНЕНА А — УНАХЦӀЕНО

7 апреле белгалдоккх Дерригдунен унахцӀенон ди. ООН-е 35 шу хьалхагӀа цу дийнахьа вӀашагӀъеллай Дерригдунен унахцӀено лорайра организаци (ВОЗ). Цу хана дента хӀара шера традицеГӀа лаьрттӀа йола девиз кхайкхаш. Укх шерара девиз — «Массанена а унахцӀено; хана лоархӀам дӀабалабешшьб». «2000-ча шерале массанена а унахцӀено» яхача тӀехьахим тӀа белгал ма даккхара бокъонца ВОЗ-е стратегически лехамийчун хьехам а ю.

Мел нийса да из девиз? АПН корреспондента ГЕРАСИЧЕВА Галинас дахьа цу хаттара а кхьдиранта а шоп лу СССР унахцӀено лорайра министра БУРЕНКОВ Сергей.

— Дерригдунен унахцӀенон организаци — эттова дукхагӀа хилаш латта ООН-а организаци. Тахан цун мугӀарашка а 155 паччахьалкхе. МалагӀа да ВОЗ-е керттера декхар?

— Цу организаце, ший Устава тӀа дӀаяздаь ма хиллара, доккха гӀо ду «дунен дерригга халкъаш тар ма лу лакхагӀча унахцӀенон боарамга кхачара». ВОЗ-е йӀаьххача хана ший низаш тӀадерзадаь лоаттадаьд планетера инфекционни лазараш дӀадахара. Масала, 1958 шера СССР-е енача предложенеГӀа унахцӀено лорайра XI Дерригдунен Ассамблея тӀанийцар натуральни кӀигаш дувла лазар дӀадаккхара програма. Из програма чакхъяккхара вай мехко ВОЗ-е мукъагӀа дӀаелар кӀигашта дукхьаьарча вакцина 200 миллион доза, шоай дакъа лаьцар кхыча паччахьалкхеннаца а. Из бахьан долаш хӀанз дерригача дунен тӀара дӀадаьннад кӀигаш дувла лазар. Из Ӏалашъяте йоккха юкъара котало я.

Тахан ВОЗ-а доазонел чухьа хиннца кхоачашъеш а ца хӀама ца тоъарца, лепра яха чен кхийчен тропически лазарашца къовсам лоаттабара лоархӀаме програмаш. Дукха кампанеш чакхйоах юхатохалургдола лазараш даржаре духьала, дӀадо тохкаш а гонахьара среда, наналн берали лорадарца, унахцӀено лорайра службаш вӀашагӀйохкарца юваенна йола проблемаш. Саттота йолаш юс дета - мишта хулачен онкологически лазарашца къовсам лоаттабара проблемаш а.

«2000 шерале массанена а унахцӀено» яха лозунг чакхдаккхаро. ВОЗ-е дукъагӀбарашта кетачох. новкъостал дерга дунен дерригача мехкашка юкхьанцара медико-санитарни новкъостал вӀаштӀехьдаккхара. Из — гуманни гӀулакх, нийса а социальни нийсхо ца хилар дӀадаккхара тӀадерзаьь а да из. Цунца цхьана. ВОЗ-а генеральни секретара Халфдан Малера (Дани) даьча мукӀагалагӀа, из чакхдаккхара хьалхашка латта цӀенхаштта духьале я промышлено дегӀадаьхачен дегӀадоагӀаш латтачен мехкашта юкъе йоалла Ӏалашмате йоккха социально - экономически юкь. Цу тайпара юкъ йовли мехкашта чуха а. УнахцӀено лорайра гӀулакхашка дӀахийта йиш йола дукхача дегӀаухача паччахьалкхений доалахьара ресурсаш шера цхьан сага лоархӀаш цхьан долларгарен эх долларгарен кхьа долларга кхоачаш мара йоацаш а промышлено дегӀадаьхача мехкашка наьха унахцӀеноша дохийтачун шн бӀоалагӀа дакъа хулаш а я.

— Тахан вай мохк чӀоагӀа дегӀаьлхача паччахьалкхений мугӀарашта юкъе бе. Цхьабакъда, тӀаьнчул кхоалгӀа шу хьалхагӀа мара доацаш хӀана дегӀаухача паччахьалкхенашкарча хьахал хӀамма а аргашагӀа хиннадац цун социально - экономически хьалаши база нах медицински новкъостала Ӏалашбери. Мишта вӀаштӀехьъюаьц хьацай унахцӀено лорара советски система, дегӀадаьхача кхыча мехкашка болчул совна арган я из?

— СССР-а — дунен тӀа эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхен — опыт дукхкча мехка масал хила мегаргйолаш я. Паччахьа Россе сага вахаш йоаккха ха 32 шу хиннад. Керда Ӏоьаьча эзар берах 270 эӀамига до лаш деш хиннад цу хана. КхоалагӀа дакъа соьгӀча российски городашка больницаши хинпали, мехка академи даьржа хиннад. Бахача наьах итт эзар сага юкъера даьр хӀача кхьметтел пиц лор а кхоачаш хиннавц цу хана. Кху а вогӀча хьалттӀа хиннай Россе къамий йистоц. Юрта баха нах лоргахьара новкъостал вӀалла доацаш хиннаб.

УнахцӀено лорайра советски паччахьалкхен система хьаьра болх дӀаболабеннаб Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революцил мо аьллинге а. Халкъа унахцӀено лорайла вай мех ма лоархӀамегӀарча социальни декхарех ца а хинна дӀа эттад. Социалистически эргалонаша, экономика даьхье доахача толамаша аьттув боле хьалаш хилийтад унахцӀено лорайра гӀулакхи медицински Ӏилмен дегӀадоаладара.

ХӀана вай болаш я унахцӀено лорайра дика материально - технически база. Доккхий толамаш даьхад медицински кадраш кийтъача, бахача наха больнички поликлинически новкъостал дела, промышленни предприятейш юрта боахамен болхлой унахцӀено лорайча. Бокъонца баьхде йиш болаш да социалистически здравоохранении общественни унахцӀено лорара еча геттара керда этап хилар.

Социализм хьалъьара бе-беча этапашка хувалуш хиннай бахача наха медицински новкъостал дара организационни формаш. методаш, чулоацам, цхьабаькъда, керттера принципаш — медицински новкъостал паччахьалкхен маӀан долаш, мах боацаш, массанега а кхоачаш хилар — хувца ца луш хьенай.

УнахцӀено лорайра бокъонма вай мехка хӀара граждана гаранти лу СССР Конституце, из паччахьалкхено тешаме Ӏалашьеш я. Вайн хӀаранена гаранти лу къаделча, лазар кхийтта е болх бе ца могаш висе моттит нийсьелча материально Ӏалашара. Социалистически паччахьалкхено ахча лаьхец дарбан-профилактически учрежденеш материально - технически медикаментозни Ӏалашъяра, лорий кадраш, юкъера медицински технически персонал кийчъяра. Ӏилма - тохкама институтийн лабораторейи гӀулакхашта. УнахцӀено лорайрга дӀадохийтар хаддаза алсамдуьл. Тахан советски наьха унахцӀено лораеш пхи миллион соьгӀа лораши кхо миллион гаргга медицински болхлойн ба. Цунах хул дунен тӀа болх беча беррагача лорех кхоалагӀа дакъа хӀана бац аьнна бераш Советски Союза болх беш хилар. Вай хӀара союзни дукъагӀйолча автономни республикай шоай я лаккерча медицински дешара заведениеш. ВӀарчча ца! йола система я вай дипломаш хьанийчаул тӀехьагӀа лорий кадраш кийчъеш.

Советски здравоохранене белгалагӀа йола башхало — амбулаторно - поликлинически новкъостал шерра дегӀадар. ХӀанз СССР-е болх беш 36 эзар соьгӀа поликлиника я. Цига дарба мах боацаш дӀадола а ду, чакх а доаикх 80 процент болча унахошта.

— Нагахьа санна со тӀелат ца воале, «ШӀи эзарлагӀча шерале — массанена а унахцӀено» яха ВОЗ-а лозунг духььашка арахьийнад 80-гӀа шераш долалуш. 2000-гӀа шу ю чакхдаккхара кхоачан беш дела шу лархӀа мегаргдаьш дий?

— Масала, лаьрхӀа йола паччахьалкхен кардиологически програма чакхъяккха дага да тхо 1990 шерале. Вайнца хьалй Ерригсоюзни кардиологически Ӏилман центр керте йола ше къаьстта кардиологически служба. Боккха Ӏилмани дарбани болх бу специализировании, цу дакъе кардиологически. Ӏилман республикански центрашка Лакхача темпаща онда юлаш латт СибарегӀен, Гаьнарча Малхбоален, Гаьнарча Къулбаседен районий Ӏилман медицински база.

Онкологически служба керте латт Ерригсоюзни онкологически Ӏилмаи центр. Ишта толаме дегӀаух вайцига ортальмологически, стоматологически. хӀанзарча специализировании медицински новкъостала кхьдола тайпаш а.

Советски здравоохраненена кергӀадаьнна шеко йоацаш дола хӀама а лаьрхӀа тӀайнай вай сихача медицински новкъостала система. ХӀара шера 80 миллион соьгӀча сага гӀулакх ду цун станцешк Сихачь медицински новкъостала специализировании службаш дегӀаккхаро. Медицински болилошка йиш хулийт моллагӀа саггатача хьалашка унахошта комплексни эффективни дарба де.

Вайнига болх беш а наьнеи берен унахцӀено лорар эффективни система. Нагахьа санна паччахьа Россе кхалнахи бераштен нйс консультаци мара хиннаце, хӀана болх беш я берий 25 эзар поликлиника, амбулатория, кхалнахьа консультаци. Болх беш я наьнен берен унахцӀено лорар Ерригсоюзни Ӏилма тохкама центр. Цу тайпара центраш хьае соцаши республикашка а.

Вай дӀахо дегӀаяхуьл Советски Ӏаьдал даьнчача хьалхарча денийоше а доар хьахинна дарбан - профилактически учреждений сеть. Ерригача бахиийча промышленни предприятей шоай а поликлиникаш стационарни чу а йолаш йола медико - санитарни часташ. Цехови принципагӀа медицински новкъостала принципо аьттув боакх бола беча моттига дукагӀа гарга эле из де.

Къахьегамхой унахцӀено тоаечен лонарашта профилактика ечаи доккха новкъостал ду заводий фабрикай санаторешш - профилакторешш. Ши эзар соьгӀа я уж. хӀаьта укх тӀехьарча пхе шера пар цу профилактически новкъостал дац чакхдаьннад 12 миллион соьгӀа саг.

Сона кетачох, советски здравоохраненена иду кӀиригагӀа карагӀдаьнна хӀама дац юрташка бахача наха медицински новкъостал дакка вӀаштӀехьдаккхар а. Юртарча медицинана хьелаща керда доккхий декхараш оттадад «1990 шерага кхачалца йолча хана СССР Кхачаи програма» тӀанийцача КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш. Деш дола къаман иттара хьаьха дарбан - амбулаторни поликлинически новкъостал юрташка бахача наьа гаргахьарча хьакъехьа да.

Нагахьа санна паччахьа Росси санитарни гӀулакхи эггара вӀаштӀехьа боацашагӀа бола мохк хиннабале, хӀана СССР городашкен юрташкен лерттӀа вӀаштӀехьдаьхад санитарни гӀулакхаш. Хий духьдулла моттигаш, фо. лаьтта лорадара эффективни система оттайьй. Хьалхй ший долахьа шерра специализировании учреждений сеть а шерра полномочеи а болаш йола йоккха санитарно - эпидемиологически служба.

Ӏилманен техникаен карагӀдаьннараш вайшта массе метте унахцӀено лорайра учрежденешка кхоач. Ӏилман институташа, кафедрашаш, клиникаша тохкамаш ду теоретически, клинически, профилактически медицина лоархӀамегӀарча проблемаех лаьца. Цар хьинаре дакъа лоац нарех хьахиннараш практикана юкъехульача. Вай вӀаштӀехьдаьннад моллашта новкъостал дарен медицински техника хьерен дукха дацаш къоастаде. Советски медицински промышленносто бах маx тӀехь-тӀехьа дикагӀа Ӏалашбу молхай препаратаца.

Вай мехка кардиологе, онкологе, реконструированни хирургея маьжений трансплантацеи даькъе, наьнеи берен унахцӀено лорайра, иммунологеи медицински генетикаи дакъе а хӀаьта ишттa пехкашта хулача специфически доаача лазарашцеи лаьколашцеи лоаттабеча къовсаме а паччахьалкхен целевой програмаш чакхъяхар цхьа йолаш боккхача лоархӀаме хургда халкъа унахцӀено чӀоагӀъяра.

«2000-ча шерале—массанена а унахцӀено» яха тӀаьхьахам чакхбаккхар, баьддар аьлча, XXI-ча бӀешерене нах цамогаш хургбац яха маӀан долаш дац. ХӀьта цу хакале здравоохранении медицински Ӏилмен, детаргаха, доллача хӀамаина низ кхоачаш хургдац. Цхьабакъда, ВОЗ-а цу чӀоагӀа баьаехьарча девиво дерригача дунен тӀарча машарен наьха вахара хьалаш ма могга тоадарен дукъа цхьана гӀулакхаш лелалара тӀаргахьо ала.

— Медицински новкъостал деча советски системера хьал мишта лоархӀ унахцӀено лорайра Дерригдунен организаце?

— УнахцӀено лорайра XXIII Дерригдунен Ассамблея «Къаман здравоохранени дегӀайоалаяра керттерча принципий хьакъехьа» тӀайнийча резолюце тӀа социалистически здравоохранене лоархӀамегӀаре принципаш эггара эффективнегӀа а лаьрхӀай. ВОЗ-а беррига членашта мога а яьй.

Советски здравоохранене доахача толамий сий ду вай мехка унахцӀено лорайра система йӀемахашта вайхачь. Вовшта хетараш дӀакхачдоаккха а гӀерташ. вай хьинаеш ваш наӀараш хьеллл унахцӀено лорайра советски система йовзи, цун беркатеча опытах халкъа унахцӀено лорар дукъа лоаттабеча къовсаме пайда эца доараша.

ХӀанз СССР унахцӀено лорайра Министерства дунен халкъашта юкъера бувзамаш леладу дунен 70 соьгӀа паччахьалкхеиа. Вай дика новкъостал ду дегӀаудача мехкашта цар шоай къаман здравоохранен тоадара. Советски специалисташа шоашта болча аьттон дукъа дозаш. хьинар ца кхолеш ду новкъостал чӀоагӀа къоабалъяь тӀанийна дунен дукхача правительствашен халкъашен. Халкъа унахцӀено — обществе кхоане. Цудухьа, паччахьалкхенашна медицина проблемаш къоастаеча низ дукхагӀа тӀа ме боккхйт, дикагӀа йоаш йиш хургъ алашш дегӀаьра перспективаш.

(АПН)

Дозанал дехьара

Италерча профсоюзийн цаІ йолча федераце тІахьстамагІа чакхъьннай къахьегамхой законии бокъонашта тІетІаьча ІаьдалаштеН предпринимателаштен дуьхьалара массане юкъара забастовка.

Рима, Милана, Турина, Генуя, ткъа иштта промышленни городийн майдашкен урамашкен арабъьннача бІаьшзазараш болча итальянцашка хьадийнад къахьегама керда согла шенеш чІоагІьелга. ЧІоагІа дуьхьала бъьннаб къахьегамхойн цар дезалийн вахара хьал дІахо толлхадерга хкоачадеш йола налогаш правительстваца еттара.

СУРТА ТІА: Римера къахьегамхой чІоагІа оьІазбаха дуьхьала ба предпринимателашта.

ТАСС фотохроника.

Индена космосе карагІдувлараш

Керала яхача штата столица город Тривандрум Индийски ониэна йистте индостански субконтинента агтара къулбехьарча моттигера таьна йоацаш улл. Шийн баша - дина гІомарий пляжаш кокосови палмай рощаши бехьан долаш хеза Іац цун цІа. Еррнгача Инде а кийметтел деррнгача дунен тІа а города цІи дІахазийтей хи йистерча гувнаш тІа гІолладІаьрнача йокихача ракетни центром Тхумберча космически тохкамаш деча Индийски организаце полигонои.

Укхаза терким тІеозаш да долла хІама: центра йокихай, специалистий дукхали лакха квалификаци, деча бахкий Іилма - техническии боарам, дукхаа кхидоле хІамаш. ЦхьабагІьда, агтара чІоагІагІа бІаргашта дуьхьала латт полигонера хан-ханнахьа сигала ухийтача метеорологически ракеташка хьежача индийший городе бахаче наьха, туристий дегондаелах дизза дола бІаргаш. Хьалха тІехьайса хинача цу колониальни меьха вдамиша леладеча эгтара чоалханегІчен телвашагІчен гІулакхех цаІ — космос тахкар — нагагІдалара безнж-дикъ бегало а хиннa дІаэтай Тхумба цар на — паргІатйче ІІнде гражданашта.

Космически тохкамашта чІоагІа бозам гІабакар Инде 1957 шера Советски Союзо дуней тІа аттара хьалхара Лаьттан искусственни спутник сигала лхийтачул тІехьагІа. Дукхьал цу хана хьайир индийски Іилманхоша мехка къулбаседехьа Найнитальски обсерваторера спутникага оптически хьожа станци. Цул тІехьагІа йии шу дьалча хьайир космически тохкамашта йола Индийски къаман комитет.

Из хьаьро лерхІар фуд а хайташ индийски космически программа дас, хІанз воьцаш волча Викрам Сарабхая аьлла: «ДегІабоагІача мехка космически тохкамаш хиланза даргдоацаш хиларах шеко йолаш ба цхьацца-баргш. ЦхьабагІьда, вай лерхІар геттара дика кхетадеш да... Вай дог тийша да, саген общественни проблемаш вай мехка къоастаяра толлагІа йолча технологех пайда эцача ихьанне на а ка яла ойла вай ца хилархь».

Индена Іалаьмате бокхача лоархІаме да космически арс тахкар. Аьлча кхоачам ба, къаман телевизионни сеть хьадо саина дола лоархІаме декхар бувлама спутникаш кхоачашде йиш йоацаш хилар. Юрта боахам, чкъаьрий доахилга, геологи, экономика дукхха кхидола доакъош дегІадоаладелга а иштта тІехь - тІехьа дукхагІа космически тохкамех хьакхинарех тийша хулаш доагІа.

1962 шера экспертий группо ракеташ урагІъухийта станци хьаьра хержар Тривандрумера къулбаседенгахьа итт километр улла чкъаьрий доахараш баха Тхумба яха юртилг я. Из моттиг Лаьттан магнитни экватора гарга хиларо йиш хулийтар, эксперташта хетачох, укхаза дукхха шоай тайпара Іилман эксперименташ е. Дукха ца гоаш цига кхаьчар индийски Іилманхой группа. Цу хана а тІехьа лоадам боацаш хинна шийн оборудовани тесса йоа латтача моттигерча киназа тийшача вдане чу гулъе. Йолаелар из. Юкъаг иштта дІайолайар итт гектара тІа дІалаьрнача хІанзарча керда гІча ракетно - космически комплексана.

Цу хана дена 20 шерал кІезига тІех ха яьнай Индийски космически программо. Еррнгача Инде а саша, таьнна дІахьалхаьнахьа гІа баьнхаб. Эггара хьалхарча кагнйча, массехк километр шера лакха урагІа ца йолаш хиначча ракеташкара яьнна 1981 шера «Рухини» яха индийски спутник орбита тІа лъыхача диъ дегІа долча вурьйтта тонн айеча СЛВ-111 яхача ракетага хьаччалша — иштта ба индийски Іилманхоша хьабена къ. Цхь е йоакхагІа я дІахора планаш. 1983—1984 шерашка 150 килограмм еза спутникаш орбита тІа яхара хьае лерхІ АСЛВ яха ракета. ХІаьта цул тІехьагІа, диъ шу дьахнача гІолла, 800—1000 килограмми еза спутникаш меьлха-синхронни орбита тІа яха низ кхоачаргболаш йола ПСЛВ яха ракета хьае лерхІ индийски специалисташа.

Инде «космически храмаш» дьаьча бокхача лоархІаме да советски индийски Іилманхоша цхьана ледаду гІулакхаш. Цун итогаши дІахора перспективаши йийцай космически тохкамашта хетаьча февраль бовш город Бангалоре хиннача советско - индийски Іилман симпозиумо. Цига дакъа лаца Инде ера «Интеркосмос» яхача Совета председатель, СССР Іилмай Академе хьалхара вице-президент, академик В. Котельников верте а волаш йола боккхийча советски Іилманхой делегаци.

СССР Іилмай Академенен космически тохкамий Индийски организаценен юкъе цхьана гІулакхаш леладарен космосе тохкамаш дарен хьакъехьарча соглашенена кулгаш лаьнча дена 10 шерал кІезига совгІа ха дьаьнай. Цу башха йоккха йоацача юкъагІа советски индийски специалисташа цхьана кийча а ль, сигала лхийтар Лаьттан кхоъ индийски Іилман спутник: «Ариабата», «Бхаскара-1», «Бхаскара-II». Цар тоьлане болх бора орбита тІа лаьрхІя программаш йиза кхоачашйир. Цул совгІа хІанз а тІехьа хьаухаш я космосе йоакхаргъя аьнна хийттача ханал дуккха а йІаьхагІа яьхача «Бхаскара-II» яхача спутника тІара.

Тхумберча ракетни полигонера хІанз а тІехьа ханханахьа сигала ухийт М-100 яха советски метеорологически ракеташ. Хьайеча информацеех шерра пайда ац СССР-ей Инден метеослужбаша. Цхьана деча тохкамий перспективни доакъош да иштта гашма-астрономи. Галлен комета эр, Лаьттан тІехе космосера радиофизически Іоьаир, космически средстваех пайда а эцаш геодинамически тохкамаш дар, Іилман дукха кхидола доакъош.

Цхьана леладу советско индийски гІуллакхаш лаккача боарамее хилара тешал ду «Салют-Союз» яхача советски орбитальни тохкама комплексаца цхьана сигала вахийта советски индийски космонавт кийчваро. Космонавташ бе херна индийски ши кандидат — Малхотра а Шарман — сояхка сентябрь бетта дена тренировкаш еш ва 1984 шера бІаьстан юкъе лаьрхІача космически наькъа вахийта Юрий Гагарина цІерагІча космонавташ кийчбеча Центре.

Шиина в мехка специалисташ хІанзале массехказа вІашагІкхийттаб хьоргболча лаькъа Іилман программа ювца. Цунна юкъелха эзаш я йоги системагІа еза упражненеша космонавтий организмана мел влияни ю хьежар а чулоацаш йола космически медицина даькъера эксперименташ а хІаьта иштта космически материаловедески космосера лаьттана дистанционни зондировани яра йола дукхха эксперименташ а.

Павел КУРАШВИЛИ, (АПН соб. корр.).

ГАГИЕВ Гирихан

ХЬАМСАРА БЕРАШ, ШОАНА!

I.

Ане оалар
КІаьда - кІаьда:
Іиіса, маракиш,
Поп тина тІа»,
«Могаьд, тоам боргІа

Аз хьона —
Іа варени
ЛургІий саноІ».
«Чудел, Іиіса,
Кеа тІар дакча».
«Лургдий
Бургац эца ехчоІ».
«Іиіса, маракиш,
Нуа хьалаха...».
«Пурам лургдий
Вашо вахаІ».
«Газ дІайоа,
Ва ІебанкхаІ».
«Конфеташ
ЛургІий Іа тІамккІ».
«Мел тІакъоаа —
Кеа а шеІла»,
«Эдаргий Іа
БІаьрий юкІлаІ».
...Шей догаьха:
«Ва, са кьаниІ» —
Аьла, юсар
ІиІсай Анн...
Ала, ІиІса
Гоаза оаций?..
Шийна пайда
ХьаургбеІа.
Лаьтта юг а
Іо ца лоезам.
Шийна рвар
Дика доезам,
Эзэе доагнхам
Шийна доегІар,
Гоаза ІиІса
Хьалхсуви восІар.

Ва из ІІаьза...
Чаргаь тІаеех
КІаьнко цІаьхом
«ДІадахаа
Сох хьарна оакдаІ».
«Могаьд,
ГІо дергда
Аз хьона —
Хьай мамаш —
ЛургІий Іа сонаІ».
Сарманаца
Кьнйса, кьнйса,
Мукъавоакх
Чархьо ІиІса.
ІиІсас мамаш
ДІаяу шей...
Заькъда, мухь боал
ДІатуаш:
КІаьнка гонаь
Бьннаб ала!
«Лаьрна чархь,
ОарцеІсаваІ».
«Могаьд,
ГІо дергда
Аз хьона —
Хьай бархьаь
ЛургІий Іа сонаІ».
Чархьо
ДІаббаьу ала —
КІаьн волапу
Варзана вала.
ДІалу ІиІсас
Барзкъа шей...
ДІахо — гуш да
Доккха хий.
ТалгІаш еттаь,
УагІаш чІоагІа,
Из хий ІиІсайна
ТІадоагІа.
КІаьнко юха а -
Чархь вех:
«КІалхарвокха
Укх талгІехІ».
«Могаьд,
ГІо дергда
Аз хьона —
Кхы фу лургья,
КІаьнк, Іа сона?»,
Ше фу лургья
КІаьнна хоц —
Кхы дІаьла
ХІама ма!
...Генаь цицкаш
ДІахьай кхайса.
Іочуваьда
Хина ІиІса:
Булкъ-булкъ-булкъ...
Булкъ-булкъ-булкъ...
Булкъ-булкъ...
Булкъ...

II.

Цкьан сарийна
КІаьнк хьаьра...
Бургац Іо а хвоса
Бара.
БІаьраш дІар
Ша вахзалца.
Конфеташ а —
КІардаелаца.

Пайха
Варени а тетта
ІиІса дІавихар
Шей метта...
ГІанаь фу гу
Цунна хІантаІ
Африкански
ДІайха аьтта.

ІиІса ва.
Са хьда. удаш.
Варса лом да
ТІехьаудаш.

ІаьржІа чаргаь
Латт дІаэтта —
Дерргa цІона
Малхо детта.

Чархь.
Царгаьь дІа а хьаьжаш.
Латт, сатийна,
Валаькъаьжаш.

ЦІогІа эха
ІиІсайта тІанхах:
«Топ хьалъайа!
Лом дІадахош!».

«Могаьд,
ГІо дергда
Аз хьона —
Хьай нопа
ЛургІий Іа сонаІ».

КІаьнко катма
ІаІоаха тІера...
Лом Іодем —
Кхы везац кхераІ

Кхувалие
СарагІата вала.
ІиІсайна туа.
Керда бала:
Сармак хьарча
Цук догІах цІаьхе —
Сона ба из.

III.

Цигга ІиІса
Сомаваьлар...
Валча. Анн
Хьехувьлар.

Аьлар: «ГІетта,
ДукхавагІ
ГІеттад чІагарг.
ГІеттаб ІаьхргІ.
Мани гІеттаб,
ГІеттад цици —
Салла хаб а
Эпь хетацаІ!
Хьамал: мала
ДІабехнаб кхраІ».
«Іа конфеташ
Сона хере...».
Цхьа семунда
Хинна маре.
Оалар кІаьнко,
Оалар, даьраІ
Вахьда, ІиІса
Висар, хьаза,
Гонаь [redacted]
Дагадеха...

ЦІойоагача
КІаьнко тІаьхха
Аьлар, дохкаа
Са а дьхьхка:
«Анн,
ХІанзачун гІалІагІ аз
ХулийтаргІацl
Хьона вас.
Дергдац,
Цхьанхха халапсар —
Іа мел ахиар
Дергда шеддаргІ»

МАШАРА АТОМ

Ткъо шу хьалха Белорусседолх бе йолаелар эггара хьалхара атомни реактор. Цун база тІа тІехьагІа хьайир БССР Іилмай Академе ядерни энергетика Институт.

Института фундаментальни темашта юкъе — кердача тайпара атомни электростанцеш хьаяр. Цу балхаца кхоачашде гІертар — ураново стержнешкара хьаьоагІа йІоахал болх беча оатхалга дІателаш йола коачал дисклонирующи йолча газаца хувиелга. Цу тайпара йІовхал дІателачул керттера дІавадар да реакци йолча хана тьакулаш, шоьлагІа ядерни доагор эффективно хьадеш йола нейтронаш ю лаьгІьеш ца хилар. Из бахьан долаш станци шийн тайпара энергетически Іалашьеш я.

Прикладной тайпара а дукха дешаш къестаду институто. Масала, ионизирующи излучене ноавкьостаца хьаю керда тІашлон материалаш. Цу тайпара хьахинна да модифицировании дахча а декоративни бетонополимер а. Бетонополимерах яь плиташ бедгала я чІоагІа хиларца а дукхха бесаш долаш хиларца.

Іилманхоша кийча а яь производстваа юкъейнхьай моллагІьяр санна йолча торфай керда бактериальни удобрени яккхара прогрессивни технологи. Цунна хьалхагІа кобальтови установка тІа простерилизованни е мара йзац сов йола микрофлора юкъера дІаяинхар дукха. Гамма - ризоторфии яха керда препарат вІалла а зене ди гомахьарча сферана. Дукхача республикай боахамашка шерра пайда эдаш лелаю из препарат.

СУРТА ТІА: экспериментa кийчо еча хана.

Л. МАКЕДОНСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ЦІЕЙ

Хоза зийчбенна дукха нах гулбелар Урус-Мартановски района «Гехинский» яхача совхозе. Уж вІашагІкхийттабар хьайбаш леладерий района цІей деаде. ДинагІбола къахьегамхой хоастабе, салаІа. ЦІейна юкъе дакъа лоацаш бар «Мичуринский», «Красноармейский», «Урус - Мартановский» совхозий къахьегамхой а.

ЦІей хьаделлаш къамаьл дир райисполкома председатела заместителa П. М. Ризвановс. КПСС Урус-Мартановски районни комитета пропаганда агитацеи отдела заведующе Д. Озаева.

Дукха дІайха дешаш аьлар районе хьалхе лелаерех. Масала, царех бар «Красноармейский» совхоза хьехарч лелаю Ю. Кречетова, Н. Подлесная, «Мичуринский» совхоза доаркаш З. Бачуева, С. Курсаева, З. Ханиева. Уж а хьыбараш а белгалбаькар совгІаташца.

ЦІей чакхдоалаш гулбеннарий самукъадаьккхар района художественни самодеятельноста коллективаша.

С. ЧАКОВ.

ХЬЕХАРХОЙ ВІАШАГІКХЕТАР

Ножай - Юртарча № 2 йолча юкъерча школе хилар педагогически къахьегама ветеранийн кагирхойн вІашагІкхетар. Шоай деррига вахар, хьинар, низ хьехархочун балха дІабеннa, Ножай - Юртовски района школашка болх баь хьехархой бар школе гулбеннараш. Масала, царех бар: 1931 шера хьехархочун болх бе волавенна Х. Б. Битиев, Ножай-Юрта эггара хьалха школа директор хинна кхалсаг З. Гадаева йоккха балха опыт, стаж йола хьехархой А. И. Антонова, Н. К. Гвашева, кхыбараш. Иштта, вІашагІкхетаре хьайхабар района школай выпускникаш — вахаре дІачІоагІбенна хьабоагІа нах.

Школа йоккха спортзал тоьаш яцар цу вІашагІкхетаре дакъа лаца лоаш мел бараш чухоашара. Къьостта а боккхача белама тІайийдар гулбеннараша 30-ча шерашка цу районе шийн къахьегамника дІаболабь Іцола Социалистически Къахьегама Турпал Стоянова Анна Владимировна.

Из вІашагІкхетар хьаделлаш, района кагирхой боккъонца бола лех хургболаш кхебарах хьехархошта — къахьегама ветераншта баркал аьлар КПСС Ножай-Юртовски района секретара И. Л. Шлыкова. Цул тІехьагІа дош делар ветераншта. Сакъердаме а хоза а дир цар дагалоацамаш. Уж дар цар къоналех, школашка цу хана болх барах дола дагалоацамаш.

Района еррнгача школаца дакъа а лоацаш хоза кийчъьяр концертни программа. Иштта цига дакъа лоацаш хилар А. В. Стояновай кхина лешархо, хІанз илланархо вола Усманов Імран.

С. АРЧАКОВ.

Журналистий зональни семинар

Унх дешошка Наурски яхача станице хилар КПСС обкома пропаганда агитацеи отдела. Нохч - ГІалгІайчен журналистий Союза правлене кийчъаь Надтеречни, Наурски, Шелковской районашкарча журналистий зональни семинар. Цун юкъе дакъа лоацаш хилар «Путь коммунизма», «Терская правда», «Строитель коммунизма», яхача районни газетий белхой, моттигашкарча радиовещанеи корреспонденташ организатораш.

Семинаре дийшар шоайла яхь лелаеча кхаь района массови информаце средстваша лоархІамера экономически, социально - культурни проблемаш мишта йоашх. Ше къамаьл деш КПСС обкома инструктора Х. М. Толгатова дийцар КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума декхараш кхоачашдеш журналистски организацеша, редакцей коллективаша де дезарех, къахьегама дисциплина телхаерашца, пачхьалкхен рузкъа доал ца деш доадерашца къовсам лоаттабе беларах. Цул тІехьагІа обзор йир газетий публикацешта, цар лоархІамах, идейни кхетам балар тоадара парторганизацеша дечох дийцар. Иштта, торкам тІабахийтар газеташ полиграфически оагІорахьара мишта хул, верстка мишта ю, передачай чулоацам мишта хул яхача дешашта. Цу хьакъехьа къамаьлаш дир: «Ленински путь» яхача газета партийни отдела заведующе А. А. Шахмурзаева, цу газета редактора заместителa С. Д. Магомеева, «Грозненский рабочий» газета бехктохкамеча секретара И. Р. Шахназаряна, «Комсомольское племя» газета корреспондента Ш. А. Капирова, республика гостелерадио редактора В. И. Ефимова.

Нохч - ГІалгІай АССР журналистий Союза правлене секретара В. К. Белеенкова шийн къамаьл хетадир «Деррига хьалхедаьр лоранде, дикача дас санна доал а деш» яхача девизагІа хІаман кхом барахи лорадарахи йолча Еррнгсоюзни походе журналисташа дакъа лацара.

Семинаре дакъа лоацараш шоайла дагибаьлар цу проблемех. Семинара итогаш йир КПСС обкома нела йоазони, телерадиои сектора заведующе А. И. Смоленцева.

Журналистий семинаре дакъа лаьцар КПСС Наурски райкома секретара С. С. Аюбова, КПСС Шелковской райкома секретаре В. В. Коваленкос.

БІаьсти.

И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

II ПРОГРАММА

7 АПРЕЛЬ

17.10 — Дошархошта. «БІаьшера йолаяуш». Художественни фильм.
18.30 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
18.50 — Технически информаци.
19.00 — «Тамашийна хьо вос».
19.15 — «Нийсархо» (нохчий меттала).

8 АПРЕЛЬ

II ПРОГРАММА

17.25 — Хьуьнаьр-83. «Ялт лахкача темпашца дІаде».
17.40 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
18.00 — «ХІаране йоакхо эш». Унахцlенон Деррнгдунен Денга (нохчий меттала).
18.10 — «Унахцlено» (гІалгІай меттала).
18.40 — Документальни фильм.
18.50 — «Шун хьахаташ». Концерт (нохчий меттала).
19.25 — «Мужик» яха художественни фильм.

РАДИО

7 АПРЕЛЬ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юрт: гІуллакхаши проблемаши» (гІалгІай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — Моттигерча композиторий ашараш (эрсий меттала).
11.15 — «Дисциплина — дикача гІуллакхаца - эзделаца хилар». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Халихь яхача товрий — дикал лакха хилар» (гІалгІай меттала).
11.45 — С. Димаев. Струнни сюита (эрсий меттала).
15.15 — «Шоана, кханнахІ» яха радиожурнал (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Керда Іаьдалаш — вахаре» (гІалгІай меттала).
17.31 — Концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — «Богатства России». Музыкальни очерк.
19.00 — І. Бексултанов. «ПаьтІамат» яхача спектаклара музыка.
19.15 — «Хьалхара наьхат» яха дувцар. Автор А. Ведзижев (гІалгІай меттала).
19.30 — Художественни самодеятельноста дакъалацаркой концерт.
20.00 — Н. Макарова. «Машарахи къахьегамахи да тха илешь». Музыкальни композици.
20.32 — «Къона таланташ».

8 АПРЕЛЬ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара гуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — «Верасы» яхача белорусски ансамбла концерт (эрсий меттала).
11.15 — Экономика кхом белаш хила еза. «Производства кхоачамаш. Мишта эц царех пайда?» (гІалгІай меттала).
11.30 — Халхара ашараш (эрсий меттала).
11.45 — «Ялат сихха дикеи дІаде» (нохчий меттала).
15.15 — «Халхъа, самукъадоал». Белами передача (гІалгІай меттала).
15.35 — Музыкальни антракт.
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Агитатор — нхай тІарча стане». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
17.31 — «Ше сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Боккхой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала).

18.00 — З. Черчышова. «Лебединое озеро» яхача П. И. Чайковски балетагІа оттаь музыкально - литературни композици.
18.57 — Шерра лърна ашараш.
19.31 — «Салаlара минуташ» (нохчий меттала).
19.51 — «Лоамий ашараш». Концерт.
20.31 — Халхара музыка.

Хоттамаш

Тахан республике гІолли Грозней хувалуш мохкаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 17—22, Грозне 19—21 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана мохкаш а йолаш, пхьайолча моттигашка лаьгІо догІа а делхаш, мух а хьекхаш хилеи фетара температура бийсана 2—7, дийнахьа 11—16 градус дІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул, 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкаме секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей денош ка

СФ05122. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1812.